

PETŐFI SÁNDOR SZÜLETÉSE

„A szent ifjú”

Bálint Miklós Bendegúz elbeszélő költeménye

Petőfi Sándor portréja, [Barabás Miklós](#) litográfiája (1848)

Alexander Petrovics - **Petőfi Sándor** - Alexandr Petrovics
Kiskörös? Szabadszállás? Kiskunfélegyháza? 1822. december 31. vagy 1823. január 1.
Fehéregyháza 1849. július 31.? vagy Iliszunszk? – Barguzin? 1856. május 18. ?

„Külföldön Petőfi a legismertebb magyar költő mindmáig. Ő az istenek magyar kedvence.
Mindent megkapott, hogy nagy költő lehessen: tehetséget, történelmet, sorsot. Huszonhat évet élt, s világirodalmi rangú s méretű életmű maradt utána, mely korfordulót jelentett nemzete irodalmában.”

– Németh G. Béla (1982)

Én vagyok az örök kérdőjel,
Messiást hordó nagy ígéret,
Balzsamkenőcse az időnek,
Mely folyton fogy és mégsem fogy el!
Kiáltó vagyok a pusztában;
Szomjazó lelkek üdítője, -
Üldöző hordák méregkútja,
Magyar ígéknek örök hirdetője!

(Vengorszka-Szélo, 1851. május20.)

Petőfi Sándor őrnagy

*Hol kél a szél és merre fut?
Nagy titkokat csak Isten tud.
Mely' sziklából pattan szikra,
'mely Szentlelke tüzét gyújtja?*

Ősök

Édesapja

(Kartal, 1791. augusztus 15. – Pest, 1849. március 21.)

*Apja István, 'ki Petrovics,
kemény ember, nem pecsovics!
Szláv származék, Péter fia,
szülőföldje Hungária.*

*Pest-Pilis-Solt vármegyében,
Kartal nevű kis községben
látta meg a napvilágot,
s ízlelte a valóságot.*

*Magyar tudatú és lelkű,
bátor, szelíd tekintetű.
Ám szigorú, indulatos,
makacs, durva és haragos.*

*Köpcös termet, szőke hajzat,
kerüli a nagy nyugalmat.
Lobbanékony természetű,
vállalkozó szemléletű.*

„Apja, István . . . .
„Szárom me'szar'sze'ket térel, ...“

*Helykereső, örökmozgó,
vezéralkat, parancsoló.
Szálegyenes, jótartású,
céltudatos észjárású.*

*Három mézártszékét bérel,
s magas hozadékot képez.
Az első szék Kiskörösön,
jövedelme jól ösztönöz.*

*Szabadszállás a második,
hol tőkéje kamatozik.
Kiskunfélegyháza jeles,
javadalma ígéretes.*

*Ahogy hízik a gazdaság,
úgy hanyatlík a szolgaság.
S születik a szabad ember,
'ki a szakmájában mester.*

*

Édesanyja

(Necpál, 1791. augusztus 26. – Pest, 1849. május 17.)

*Édesanyja Hrúz Mária,
szülőföldje Kárpátia.
Fekete szemű és hajú,
törékeny nő, csendes szavú.*

*Turóc vármegyének lánya,
Necpálon a szülőháza.
Szlovák ősök ivadéka,
a Felvidék ajándéka.*

*Az öreg Hrúz fuvarozó,
cipésmester, vállalkozó.
Jó borral is kereskedő,
szorgalmával jeleskedő.*

*Magas hegyről a vízpatak,
folyó felé siklik, halad.
S a síkságon szétterülve,
égszínkékről vált ezüstre.*

*Ifjú kora elmúltával,
alföldre jön családjával.
Mindannyijuk érdekében,
egy szebb jövő reményében.*

*A magyart még kissé töri,
ragozása is meggyötri.
Később elég jól beszéli,
szerkezetét érzi, érti.*

*Tanítónál, papnál cseléd,
szereti a komoly zenét.
Kifinomult jó hallású,
evangélikus vallású.*

*Emberekkel kedveskedő,
a haragost békéltető.
Engedékeny lelki alkat,
keveset szól, inkább hallgat.*

*

*Kiket Isten egynek rendelt,
mások szeme előtt elrejt.
Jóságával elhalmozza,
s hűségüket jutalmazza.*

*István és Mária jegyben,
lélekben már végképp egyben.
Aszódon a pap esketett,
s házasságuk megkötöttet.*

*A két ember méltán boldog,
jól mennek a közös dolgok.
S teljesül a várankozás,
fentről jó az égi áldás.*

*

Születés

1822. december 31. vagy 1823. január 1.

*Alszik a táj fagy fogdában,
s élet születik szobában.
A kisbaba felsír, s ordít,
halott lelket is felbolydít!*

*Tollpihe fészek az ágya,
s anyamell simul a szájra.
Az éhes has tejjel telik,
az újszülött nem éheznek!*

*Máriának arca ragyog!
Erősítik az angyalok,
és Bertáné a jó bába,
segít szerény hajlékába'.*

*Egy jó asszony befogadó,
új életnek otthont adó.
Szeretete áldozatkész,
nevelésben lélekművész.*

*Hősünk csak sír, hangja hangos,
kézzel vagdos, mint egy harcos.
Világ-bánat feszül benne,
mintha mérges szellem lenne!*

*S fészket rak a balsejtelem,
anyaszívben vad félelem.
S érlelődik gyors gondolat,
kéne nyomban egy lófogat!*

*Kell az isteni védelem,
hisz' a csöppség még védtelen.
S csillagfényes égbolt alatt
siklik a szán, s a ló szalad.*

*Majd bevágtat Kiskőrösre,
baba keresztelésére.
Evangélikus a lelkész,
kire a nép hittel felnéz.*

*Megtörtént a keresztelés,
hálaíma, s keresztvetés.
Lelken-testen védőoltás,
s távol marad minden rontás.*

*Homlokán tisztaságbélyeg,
óvja útján a Szentlélek!
Az Igazság vezérelje,
Szabadság legyen az elve!*

*Keresztneve Alexander,
s oly érzékeny, mint egy hangszer!
Csöppnyi szája be nem állna,
perlekedik a világra.*

*Teste piciny és törékeny,
feszül pólyaölelésben.
Ha lehetne, szabadulna,
s jelölt útján elindulna.*

*Szítál a hó, fehéredik,
körös-körül csendesedik.
Felkél a Nap, nyugszik a nép,
láthatáron dereng a fény.*

*Ablakon jégvirág szóttas,
az élet most megint győztes!
Minden gyermek egy ajándék,
isteni terv, nemes szándék.*

*Az újszülött mélyen alszik,
kintről harang szava hallszik.
Pár év múlva útra készen,
változtatni az Egészen!*

*Újév éltet új tervekkel,
s jövevényben ígérettel.
Teljesült a gyermekáldás,
fénytel telt meg Szabadszállás!*

Csodálkozott a jó pásztor,
István fia mért lett Sándor?
Hiszen Ő a sorban első,
s lesz támasza, hogyha felnő.

Minden ember bűnös, gyarló,
s kétség merül fel, mely sajtó.
S e kétkedés fájón furcsa,
s burjánzik, mint földben dudva.

Árnyék vetül a kis lényre,
s munkálkodik harag mérge.
Ki lehet e fiú apja?
Petrovics csak ezt kutatja.

Eb gondolat settenkedik,
s mint a kígyó tekeredik.
Keseredik szíve-lelke,
fel van adva ez a lecke!

Haragszik az asszonyára,
nem tekint a kisbabára.
Ám később csak megszereti,
taníttatja, s felneveli.

*

*Két év múltán jön új élet,
rejtőzködő szép ígéret.
Életfán egy újabb hajtás,
folyamatos véráramlás.*

*István öccse egy más világ,
kapaszkodó apai ág.
Mészáros és gazdálkodó,
természethez ragaszkodó.*

*Bátyának a hatására,
nyílik tolla virágzásra.
Tevékeny ő minden téren,
s élte telik csendben, szépen.*

*Sándor másra van teremtvé,
szabadságra, győzelemre!
Benne végső titok feszül,
mely egyszer majd fényre derül.*

*

Gyermekkor

*A tüdőbaj gyorsan támad,
s csendben felveri a lázat.
A csecsemőt elválasztják,
s más emlővel vigasztalják.*

*Sándor ekkor még öthetes,
fél év múltán már pendelyes.
Gőgicsélő, hangoskodó,
kis kezével kapaszkodó.*

*Hamarosan tipeg-topog,
értelmetlen szókat motyog.
Nyugtalan kis lelki alkat,
hogyha éhes üvölt, zargat.*

*Kiskörösön laknak éppen,
gyermekkorát tölti részben.
Hol a tót nyelv határozó,
mélytudatba ágyazódó.*

*Szárazdajkája is akad,
aki néha dalra fakad.
Magyar lányka Kurucz Zsuzsa,
ő felügyel a fiúra.*

'Ki gyermekként virgonc, eszes,
játékaiban ötletes.
Szemfüles a helyzetekben,
bújócskában verhetetlen!

A főhősünk másfél éves,
jó kedélyű, nagy beszédes.
Az átlagnál többször beteg,
ám vigyáz rá angyalsereg.

Útja Kiskunfélegyháza,
ahol várja kincsesbánya.
A magyar nyelv szépségei,
ragozása, rejtelmei.

Gyakori a jövés-menés,
az ismételt újrakezdés.
Betegség és lábadozás,
idegőrlő hánykolódás.

Sok a féltés, a tilalom,
az atyai véd-hatalom,
mely fokozza dacosságát,
erősíti nyakasságát.

.... "Az átlagnál többször beteg,
ám vigyáz rá angyalsereg."

Zaklatott a gyermekora,
melyet nem felejt el soha!
Lelke mindent elraktároz,
osztályoz és meghatároz.

Formálódik lélek, szellem,
törhetetlen magyar jellem.
Vén idő szele hömpölyget,
s nehéz évgyűrűket görget..

1828. május 10.

Öt évesen már nebuló,
elejétől jó tanuló.
S fél év múltán Kecskeméten,
'hol a kecske kinn a réten

ugrándozik gondtalanul,
Ő a padban ül és tanul
az elemi iskolában,
s emelkedik tudományban.

Az iskola egy tantermes,
a teteje nádfedeles.
S bezsúfolva ötven gyermek
ordítzik, mint 'kit vernek.

A sarokban rakott boglya
kemence ül kuporodva.
Két ablak néz ki az útra,
s egy világol az udvarra.

A bútorzat ütött-kopott,
a padozat olajozott,
s nyikorog a léptek alatt,
legtöbb diák ágrólszakadt.

Fiúk, lányok egy osztályban,
mindannyiuk rakoncátlan.
Különböző jellem, szellem,
tananyagtól virul, szenved.

Elsődleges a fegyelem,
rossz gyermeknek nincs kegyelem!
Ez a tanítójuk elve,
önmagától el van telve.

Dániel, 'ki Schifferdecker
olyan pontos, mint egy vekker.
Am gyermekhez érzéketlen,
s fegyelmezésben kegyetlen.

*

A redemptus fia

A redempció megváltás,
adósságból kilábalás.
A kunoknak ez közteher,
'Félegyháznak harmincezer

*kemény forint, 'mely jelzálog,
a fejlődés elé zátony.
Udvar által rendeltetett,
s a pórnéppel fizettetett.*

*Sándor apja kiváltságos,
jövedelmétől osztályos!
A szabadságjoga szerzett,
adománylevéllel jelzett.*

*A tőkét jól forgatja,
a haszonnak van látszatja.
S mindannyiuk öröme,
növekszik a tekintélye.*

*A fia jó hasznát látja,
hátán nem csattan a pálca!
Megbecsüli a tanára,
vigyáz becses diákjára.*

*Sándor tolla, mint egy bonckés.
„Jó tanító” verse torzkép.
Testre szabott pontos gúnyrajz;
a direktor élte kudarc!*

*„Ha leckémből fél betűt sem
Tudtam felmondáskor,
Azzal vigasztalt, hogy sebj,
Megtanulom máskor.”*

*

*Sándor barna, csinos arcú,
határozott, éles hangú.
Alkalmazkodó, jószívű,
haja göndör, sötét színű,*

*Rokonnál van szállásolva,
'mely kényelmes életforma!
Hrúz Erzsébet gondozója,
ajkáról nyil mese, nóta.*

*Kovácsay „kis” Júlia,
Petrovicsnak osztálytársa.
Lakótársa, játszótársa,
szemtánija és kortársa.*

*

*Anyja sűrűn látogatja,
minden jóval elhalmozza.
Kedvenc itala a kávé,
cukornélküli pótkávé.*

*Furcsállja fia szokását,
s csodálja az észjárását.
Tudja különleges gyermek,
'kiben lélek álmod kerget.*

*Mária jövőbe réved,
sötét, baljós véget érez!
„Fiát fogja kényszerűség,
s élete lesz keserűség?”*

*

*Ahogy telnek, s múlnak évek,
az emlékek visszatérnek.
S verseiben megszépülve,
arany lesz az ezüstszürke.*

*Szülőföldemen
(részlet)*

*„Gyermek vagyok, gyermek lettem újra,
Lovagolok fűzfásipot fűjva,
Lovagolok szilaj nádparipán,
Vályuhoz mék, lovam inni kíván,
Megittam, gyi lovam, gyi Betyár...
„Cserebogár, sárga cserebogár!”*

*Megkondul az esteli harangszó,
Kifáradt már a lovas és a ló,
Hazamegyek, ölébe vesz dajkám,
Az altató nóta hangzik ajkán,
Hallgatom, s félálomban vagyok már...
„Cserebogár, sárga cserebogár”... –*

*'Félegyháza volt az alap.
Szép kiskuntáj, amely magyar.
Nyelve izig-vérig népi,
'ki olvassa, ma is érti.*

*

Szabadszállás
1831. április hó

*Két és fél év tanév után,
egy áprilisi délután
térül-fordul vékony lába,
s visszatér a szülőházba.*

*Apja szigorúan fogja,
világít a gyertya csonkja!
Ujlaky az igazgató,
kitüntető és buktató.*

*A társai idősebbek,
azonban nem érettebbek!
Ismeretlen arcok, lelkek,
a nappalok lassan telnek.*

*Sándor igen vékony termet,
hősként visel minden terhet.
Feltűnően akaratos,
érdeklődő, céltudatos.*

*Kissé dacos, komoly, nyakas,
olyan, mint egy felfújtt kakas.
Rátartian büszke egyén,
nem jár senki túl az eszén!*

*Teste cingár, ámde erős,
ügyességben bárkit lefőz!
Labdajátékokban jeles,
verseny szinten ígéretes.*

*Kecskemét és Szabadszállás.
kötődés és újra válás.
Távolodó gyermekévek,
üresedő gólyafészkek.*

*"Apja szigorúan fogja,
világít a gyertya csonkja!"*

*A gólya
(részlet)*

*„Komoly fiú valék.
Míg társaim a hazatérő tehéncsordát
Esténként kergeték:
Én udvarunkon a nádkúp oldalánál
Húztam meg magamat,
S némán szemlétem a szárnyokat-próbáló
Kis gólyafiakat.”*

*Mélyreható szemlélődés,
építkező eszmélődés.
Készülődés az életre,
az egyetlen főszerepre.*

*

Sárszentlőrinc

1831. szeptember 28.

*Sárszentlőrinc az útirány,
semmi váltás nem megy simán!
Evangélikus a vallás,
a föld íve enyhén lankás.*

*Dunántúlon van a helység,
Hittig jegyzőnél Ő vendég.
Kvartélyos az ifjú legény,
fonódik az életregény!*

*A lakosság főként magyar,
s beilleszkedik itt hamar.
Haag Péter úr a tanára,
'kinek élete egy dráma.*

*A tanár úr megbélyegzett,
s hatóságnál feljelentett.
Azt állítják, elmebajos,
mert beszéde zűrzavaros.*

*Pedig okos, tanult elme,
képelete ellát messze!
Négy idegen nyelvet beszél,
nála a jó tudás erény!*

*Sokak szemében túlképzett,
buták számára ez végzet.
Véleménye van a korról,
mely megrekedt hazug szótól.*

*Belső kényszer munkál benne,
s formálódik egy nagy eszme.
Mely cselekvést sugall, érlel,
s embertársat lázít, kérlel.*

*Az orvosa megvizsgálja,
s kedélyesen megdorgálja:
„Nincsen önnek semmi baja,
mint a penge vág az agya!*

*A munkában túl tevékeny,
közügyekre is érzékeny!
Mérséklet kell, és nyugalom,
s nem zaklatja a hatalom!”*

*Haag örül és fellélegzik,
s másnap sürgősen cselekszik.
Beszédet mond több helységben,
közérdekűt javarészben!*

*Bírálja a nemességet:
„Ők hoztak ránk szegénységet!
Életmódjuk élvezeti,
mind a saját hasznát lesi!*

*A szavaik súlytalanok,
tetteikben lagymatagok.
Ám közöttük van kivétel,
'ki helyzetet átértékel.*

*Elavult a dézsma, robot,
a nép gyomra körül forog.
S nem jut egyről a kettőre,
nemzet süllyed sírgödörbe!”*

*Az egyházat is korholja,
a papokat ostorozza:
„Álszent, képmutató népség,
céltevesztett kereszténység!*

*Mindig vízről prédikálnak,
bort isznak és jót zabálnak.
Nincsen bennük már alázat,
tevékenységük gyalázat!”*

*Pattognak a súlyos szavak,
csak a hamisnak ártanak.
Langy közegben nő a gazság,
sejtig hatol az igazság.*

*„A rendszer már tarthatatlan.
a feszültség oldhatatlan.
Reform kéne minden téren,
itt e földön legyen éden!”*

*A lázítót tartóztatják,
s nyomban ispotályba zárják.
Onnan másnap már elszökik,
szándékában meg nem törik!*

*Visszamegy az iskolába,
e hely neki életpálya.
Ám nem oktat, eszmét hirdet,
gyermek lelkeket szédítget.*

*E kis lelkek éretlenek,
e beszédre értetlenek.
Nekik magas az új eszme,
világképük ma még gyenge!*

*Mielőtt még megvádolnák,
az esetet kivizsgálják.
S míg az ügye tisztázatlan,
fültanúkat meghallgatnak.*

*Kijelölnek hat diákot,
mondják el az igazságot!
Ám Petrovics nincsen jelen,
a holléte ismeretlen.*

*Haag Pétert ma elbocsájtják,
alkalmatlannak találják.
Lehr András lesz az utódja,
a tananyag átadója.*

*Lehr tanár úr még pluszt is ad,
a serdülő lelkekre hat.
Növelve önbüszkeséget,
okít magyar történelmet.*

*Igaz magyart, eredetit,
melytől tudat ébredszik.
Éledezik és növekszik,
s Honszerelem kizöldellik.*

*Ez a félév botrányos volt,
a lelkekre félelmet font.
Tanárviszályok és cserék
zavarták a diák eszét.*

*Főhősünk is sokat hallott,
vádolt ellen mégsem vallott!
Megértette, és érezte,
amit hallott tiltott eszme.*

„Az egyházat is kertholja...”

*'Szentlőrincen két év telt el,
töltekező reménységgel.
Sokat tanult, sokat látott,
s minden tárgyból jól vizsgázott.*

*Jó is történt két év alatt,
akadt egy-két vidám kaland.
S jellemformáló sok eset,
mi a költőnkkel megesett.*

*Sándornak a diáktársa,
Sass István, 'ki jó barátja.
Nemes úrfi, mindentudó,
deákok közt jó tanuló.*

*Minden eseményt jegyzetelt,
miről tanult, s miből felelt.
Petrovicsról is írt sokat,
róla is van tintanyomat.*

*„A barátom lenyűgöző,
választékos, előkelő!
Divatos az öltözete,
ápolta foga, s lehelete.*

*Elhalmozva minden jóval,
édesanyja által csókkal.
Friss kaláccsal, és gyümölcscsel,
s egyéb finom ételekkel.*

*Lelkimmel Ő úgy tesz csodát,
hogy megosztja tulajdonát.
Igaz pajtásom jószívű,
nagy ember lesz, valószínű!*

*Szorgalmas és szépen író,
igazságérzettel bíró.
Békességben élő fiú,
nem mondhatni rá, hogy hiú.*

*A latinban jeleskedő.
játékokban hetvenkedő.
Ösztönösen virtuskodó,
forrófejű vállalkozó.*

*Tegnap csúszkáltunk a jégen,
ahol vékony volt a réteg.
S egy idősebb társunk mondta:
„Ki e távot átugorja,*

*jöhet velünk! 'Ki nem, marad!'”
Sándor ugrik, s a jég szakad.
Nyakig vizes, hahotázik,
metsző szél fúj, nagyon fázik!*

*...„Tegnap csúszkáltunk a jégen,
ahol vékony volt a réteg.”...*

*Nem fázhat meg, mert szerelmes,
s rontó erőktől Ó mentes!
Lány kegyére vágyik, eseng,
száz tű szúrja, folyton feszeng.*

*Lélegzetét visszafolytja,
választottja Amália.
A jegyzőnek csinos lánya,
két évvel idősebb nála!*

*Jó a tiltó parancsolat,
és megszakad a kapcsolat,
A helyzetét kineveti,
a balsorsát így megveti.*

*Hej, ha ilyen a szerelem,
sohasem kell az énnekem!
Ez egy igen nagy betegség,
vágygerjesztő mágnesség.”*

*

Pest

1833. augusztus 27.

*Apja magas posztra szánja,
s német iskolába adja.
Kornak ez a rossz szokása,
beolvadás melegágya!*

*Itt II. donatista,
érdeklődő gimnazista.
Megvan már az alap nála,
s a szó, mint méz ragad rája.*

*Német tanítású nyelvű,
s evangélikus hitelvű.
Pesten van a tudás háza,
két tanév lesz itt számára.*

*Birodalmi nyelv a német,
mely áthatja az egészet.
Nagy álmokat, tervet szövő,
s világoralomra törő.*

*Magyar Honban hivatalos,
megtanulni ajánlatos!
Érvényesülésnek nyelve,
éljen magyar akármerre.*

*Sándorunknak mindez kényszer,
égi lelke becses ékszer.
Szabadságnak van ott fészke,
mely fogalom neki mérce!*

*

1834. szeptember hó

*Édesapját jól meglepte,
bizonyítványa oly' gyenge!
Másik iskolába adja,
'hol fél tucat pap oktatja.*

*Piaristáknál van éppen,
önfejlesztést tanul szépen.
Felelősség vállalását,
a lelkiesség szárnyalását.*

*Újra elsős grammatista
feltörekvő gimnazista.
Tizenegy és fél éves ma,
jó állású, csinos forma.*

*Hívogatják tudományok,
az isteni adományok.
S hittel teli örömelet,
igaz úton szép remények.*

*Tanárai szerzetesek,
Jézus iránt mind kegyesek.
Aki együtt fegyelemben,
növekednek hitben, rendben.*

*A többsége katolikus,
kevés számban lutheránus.
Vannak köztük világiak,
jól képzettek mindannyian.*

*A lelkiesség buzgó magyar,
s beilleszkedik Ő hamar.
Mégis csendes és magányos,
egyéniség, nem szokványos!*

*Százkilencvenhat kis lélek,
viháncolók és félénkek,
egyetlen egy tanteremben,
parancsoló fegyelemben.*

*Evangélikus egy tucat,
s határozó magyar tudat.
Ebből kilenc nemes ifjú,
illatozó virágszirmú.*

*Oktatójuk Kollár János,
ténykedése célirányos!
Felvidéki gyökéretű,
erős pánszláv lelkiületű.*

*A pap-költő tisztességes,
diákokkal emberséges.
Magyar mellett cseh szót használ,
lélekhúron ezzel gyantáz.*

*Sándor Kollárt nem szívleli,
hogya lehet, elkerüli.
Gondolata messze szárnyal,
magyar Honnal sorsot vállal.*

*Mikor szabad Pestet járja,
szemében a fénye, árnya.
Vele együtt kél, lélegzik,
kövei közt él, növekszik.*

*Lát nádtetőt és faviskót,
udvar mélyén sovány disznót.
Sok munkást, sok kérges kezűt,
s kereskedőt, éles eszűt.*

*Német kézben minden vagyon,
s úszik Bécsig Duna habon.
Ők a város nagyurai,
a vezető polgárai.*

*Teátrum csak számukra van,
ott az idő lágyan suhan!
Sándorunknak ez kísértő,
hiszen német nyelven ért Ő.*

*Falai közt ólálkodik,
szereplésről ábrándozik.
Vonzza a fény, a csillogás,
kifejező tárulkozás.*

*A kispolgár zöme magyar,
éjjel-nappal lótfut, s kapar.
Lépten-nyomon csak ütközik,
teher alatt erősödik.*

*Az ellentét érezhető,
a városlét csatamező.
S észleli a gondolkodó,
a feszültség tapintható.*

*Rója az utcákat folyvást,
szemléli a nyüzsgést, mozgást,
A fejlődés lendületes,
a látványa élvezetes!*

*Iskolája Duna parton,
a vízszalag mellett kordon,
s egészen a hajóhidig,
mint egy kígyó vele siklik.*

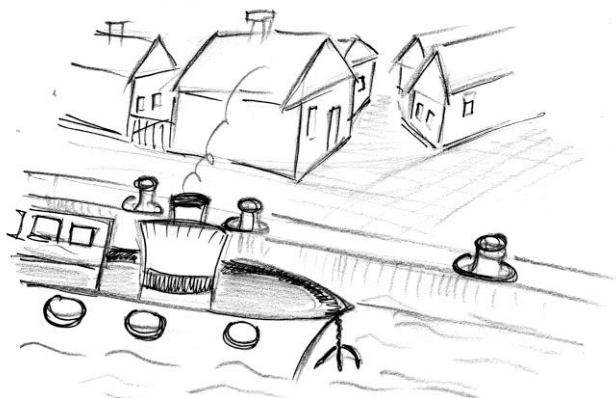
*A folyón gőzös pöfékel,
s egy öreg matróz szentséget.
Szétfroccsen a lélekmocska,
s roncsol szava, mint a bomba!*

*Ocsmányságon megütözik,
s a trágár szón botránkozik.
Lelke tiszta, Istent féli,
képmásának tettét méri.*

*Tudja, e nyelv építkező,
mélyén feszül ősi erő.
Ránk hagyta a Mindenható,
mellyel minden alkotható.*

*Az érzelmi fogyatékos
gondolata hordalékos.
A beszéde hamis, sértő,
alattomos kis merénylő!*

*Zárulnak a pesti évek,
s árvulnak a szép remények.
Eredményei szerények,
s eltűnnek a színpadfények.*

... a folyón gőzös pöfékel ...

Aszód

1835. szeptember 1. – 1838. június 30.

*Méltatlankodik az apja,
s új tanintézetbe adja.
Aszódra viszi a fiát,
végezze el az iskolát!*

*Legyen Sándorból egyházfi,
lelki dolgokra kíváncsi!
E hivatás áldozatos,
emelkedett, áhítatos.*

*Ezernyolcszázharmincötben,
latint tanul meghitt csöndben.
S három évig gondtalanul,
fenekével padot gyalul.*

*Koren István a tanára,
figyel az új diákjára.
A tanár úr középszerű,
és korlátolt szemléletű.*

*Sándort sokan megkedvelik,
s barátsággal felkeresik.
Sok mindenben tehetséges,
kitartó és eredményes.*

*Példás deák, szépírású,
kivételes rajztudású!
Társainak rajzot oktat,
magán órát jó pénzért ad.*

*Két váltó garas az ára,
ez havi díj, mely nem drága!
Sokat mesél egy színházról,
Buda és Pest városáról.*

*A társai megcsodálják,
tehetségesnek találják.
A „kis világfit” szeretik,
tapasztaltságát irigylik.*

*

*Férfiassága rügyezik,
testén a szőr már pelyhedzik.
S tűzre lobban izzó vágya,
a szerelem forró lángja.*

*Verseket ír egy tucatnyit,
tollán a vér átáramlik.
Az érzelem patak árad,
s áttör minden erős gátat.*

*Eltervezi, hogy színész lesz,
e célért ő mindent meg tesz!
Magyar színész, magyar nyelven,
hogyha kell az árral szemben!*

*

*A fordítás erőssége,
német szöveg tükkörképe
a latinban visszaköszön,
számára ez játék, öröm.*

*Fut a sora, mint tőkinda,
nincsen benne semmi hiba!
Három diák vele halad,
a többi meg majd' megszakad!*

*Mihály, aki Esztergályi,
Dömök Elek és Delhányi
Zsigmond okos osztálytársak.
Igaz barátokká válnak.*

*Sándor hangos szóval tanul,
aztán testmozgással lazul.
Mindezt játékosan teszi,
hiszen jólesik Őneki.*

*Szereti a hólabdázást,
és a hőembercsinálást.
Óriásit készítenek,
mellyel lovat rémítenek.*

*Puha hóba veti testét,
s megszemléli a keresztjét.
Sorsjelölő ez az ábra,
a keresztben magát látja.*

*Érdekli a történelem,
teljességben, együttesen.
A dicső múlt, a dicstelen,
s az elhallgatott jeltelen!*

*Kora tizenhárom éves,
a tudásra nyitott, éhes!
Három nyelven tisztán olvas,
s frankok nyelvében is jártas.*

*Ha sérelme felgyülemlik,
igazáért megverekszik.
Heves, élénk véralkatú,
kevély, hirtelen haragú.*

*Mostanában sokat beteg,
gyakran meghül, s láztól remeg.
A tüdeje rakoncátlan,
más testrésze makulátlan.*

*A kiskamasz fürge futó,
s igen pontos célba dobó.
Szembeötlő ügyessége,
példaadó merészsége.*

*„Egyszer kinn a mezőn járván,
testünk dermedt bika láttán.
Velünk szemben jött az állat,
s lerövidült minden távlat.*

*Az igazság, megijedtünk,
s majd' a nadrágunkba tettünk!
Ám Petrovics megnyugtatót,
s egy kis baltát felmutatót.*

*Házilagos készítésűt,
hosszúnyelűt, pengeélűt.
„Ne féljete!” Kiáltotta,
szélen haladt, tőlünk jobbra.*

*„Ha a bika reánk támad,
megtudja, hogy mi a bánat!
Pillanatra elé ugrom,
majd oldalra, s térden zúzom!*

*S azon nyomban orra bukik,
és a lába összecsuklik!
S ütni kell még, amíg inog,
így szokták a mészárosok!”*

*Történet ez bátorságról,
Kemény Mihály naplójából.
Lelke nagy volt, teste vézna,
e virtus tett csak egy példa!*

*

*Akkor igazi egy diák,
ha éltetik heves viták!
Mindegyikben tettvágy feszül,
s erőszaknak ellenszegül.*

*Szövetkezés diákhajlam!
Jó barátság halhatatlan!
Szabadságvágy, tettekézség,
bizakodó jó reménység!*

*„Titkos társaságot” szőnek,
szabályokat, s tervet főznek.
Neumann Károly a vezérük,
zsarnokság az ellenségük.*

*Jó az ünnepélyes óra,
s ajkuk nyílik esküszóra.
Álnév fedi ténykedésük,
szapora az érverésük.*

*Nevük egy-egy zsványvezér,
nincsen köztük vetélkedés!
Petrovicsunk Becskereki,
'kiben vágyképét kergeti.*

*A tartásuk már férfias,
cselekvésük hazafias.
Áthatja a kor szelleme,
igaz tények, s a népmese.*

(részlet)

*„Hamis huszár vagy te Becskereki.
Rajtad még az ördög sem tenne ki;
Majd mint a szél nyargalsz a pusztákon,
Tagjaidon lobog fehér vászon,
Be-beülsz a bugaci csárdába,
Nagyot iszol világ boszujára:
Majd öltözöl urfiak módjára,
Kényes nyalkán sétálsz a vásárra,
S ami szép és drága portékában,
Ami jó van s legel a pusztában,
Mihelyt szádnak, szemednek megtetszik,
Átkozott kezeid azonnal megszerzik.”*

*

*Sándor mélyen emberséges,
együttérzésben szívélyes.
Ok nélkül Ő senkit sem sért,
minden elesettet megért.*

*Erkölcisége már kiforrt,
értelme felfogja e kort.
Szelleme magasan lebeg,
képzeletben népet vezet.*

*

*Tanulmányaiban jeles,
sok tantárgyból dicséretes.
Magyar, latin, természetrajz,
és kedvence még a földrajz.*

*„Szavaltok három nyelvből.”
Bújja titkát közelebből.
Régi versek írva gyöngyül,
nyelve alatt a rím zöldül.*

*Kortársakra is hangolva,
vár reá sok magánóra.
Vörösmarty példaképe,
költészete neki mérce!*

*

*Szerelem szüli a verset,
s rögzíti az áldott percet,
mikor csendül lélek hárfa:
„A szív többé már nem árva!”*

*A lelki bú most kezdődik,
sebzett galambként vergődik.
A vonzalma olthatatlan,
a szerelme viszonzatlan!*

*Cancriny Emilia édes
kisleány, tizennégy éves.
Sándorunkkal épp egykorú,
bájos arcú, jó modorú.*

*Lénye titokzatos éden,
hódíthatlan kéjes fészek.
Képzelmének égő vágya,
vers zsenyéknél virágágya.*

*A nagymester Ovidius,
'ki egy ókori genius.
A verselés apostola,
életműve szópalota.*

*

*Aszódon egy színtársulat,
előadás, nagy ámulat!
Van itt színész, szép daliás,
drámai hős, komédiás!*

*A direktor Balogh István,
'ki irányít, s adminisztrál.
Vándortársulata vegyes,
minden tagja ígéretes.*

*Régi darabok, s modernek,
tetszik fülnek és a szemnek.
Szerzők által írott téma,
próza, avagy víg poéma.*

*Műsoron a Ludas Matyi.
E népszínmű, nem egy gagyi!
A Rómeó és Júlia,
Shakespeare darab, nem múmia!*

*Sándor érdeklődve nézi,
mindkét műsor megigézi.
Ám öröme csendesedik,
s rossz hírt hallván keseredik.*

*Szülei elszegényedtek,
kivert földönfutók lettek!
Árvíz vitte vagyonukat,
eltörölte otthonukat!*

*„A kudarcok megedzenek,
s alázatra átnevelnek.
Fontoltságra és mértékre,
igaz emberi értékre.”*

*Szól a hősünk bölcselete,
papírra rótt önintelme.
S gondolkodik, hogyan tovább,
színészekkel álljon odább?*

*Persze nála ez egy ürügy.
Ő a világra csak füttyül!
S jó egy újabb színtársulat,
új szerelmi lágy ámulat.*

*Hetényi az igazgató,
előadást szolgáltató.
Sándor ül a nézőtéren,
e hely neki, mint az éden!*

*Nappal fáradt, elcsigázott,
elkábított, elvarázsolt.
Mulatozik a korcsmában,
előkelő társaságban.*

*Ismét rátör lelki mámor,
szíve mélyét sebzi Ámor.
Teste-lelke átszellemül,
képzelete szárnyal, repül.*

*Professzora ezt észleli,
s édesapjának jelenti.
S jó az öreg sebbel-lobbal,
dupla lelki fájdalommal.*

*Hangos szóval fegyelmezi,
s nadrágszíjjal jól elveri.
„Kell még Borcsa, vándorélet,
komédiás diszkiséret?”*

*„Hömpölyögött felém apám,
szúrt a szeme, mint a darázs.
S dugta kezét csókom elől,
azt hittem, hogy mindjárt megöl.”*

*Írta Sándor évek múltán,
lelki terhét súlyként húzván.
Thuri Boriska volt vágya,
beteljesületlen álma.*

*Erdélyiné már özvegy volt,
kegyetlen volt hozzá a sors.
Színészférje fiatalon,
elhunyt csendben egy hajnalon.*

*A főhősünk vele szökne,
oly izgága, mint egy szöcske.
Épp tizenöt, ifjú legény,
élet várja, mely egy regény.*

*

*(Első esküm)
részlet*

*„Nem az fájt már, hogy nem leszek színész,
De hogy maradni kényszerítenek.
A kényszerítés égett lelkemen,
Mint a görögtűz, olthatatlanúl.
Itt tettem első esküvésemet,
Nagy és szent esküt mondék börtönömben,
Hogy életemnek egy főcélja lesz,
S ez: a zsarnokság ellen küzdeni.”*

*

*Elszállt három tanuló év,
sok tudással telt meg az ész!
Felvértező ismerettel,
felemelő élményekkel.*

*Következik a „Búcsúzás”,
az aszódi zárszámadás.
Az évei sikeresek,
tanjegyei mind „jelesek”.*

*Az élete kínzó dráma,
súlyként nehezedik rája!
Szabadulna börtönéből,
iskolai kötelékből.*

*Nem lesz gyermeket oktató,
s bűnös lelkeket gyóntató,
hivatalban székhez kötött,
keseredett hajótörött.*

*Színész lesz, vagy sorkatona,
'hol a lüktetés szapora.
Állandóan változatos,
s mint kórhinta fordulatos.*

*Koren számára ez kudarc,
megtréfálta ez a suhanc!
Foghatatlan, fejthetetlen,
mint egy csikó törhetetlen!*

*

**Búcsúzás
(részlet)**

*„Majd amidőn a sors keze minket messzire széleszt
Egyástól, midőn itt nem lett örömökbe főrödve
Lészünk szülőink hajlékában, midőn ekkép
Szólhat már ajkunk: ti komor gondok, nem adunk most
Helyt főnkben néktek, kipihenni fogunk sok
Munkáinknak utána, pihenni, nem tanodával
Gondolkodni! Elég volt tíz hó arra! - O akkor
Még egyszer gondoljunk itten lelt öröminkre,
Gondoljuk, mennyit fáradtunk s izzadozánk itt,
A tudományoknak kimeríthetetlen ösvényén.
S most társim! miután végét már érte a munka,
Amely tíz hóig szünetlen foly vala köztünk,
Jóisten veletek! Tanodánkat hagyjuk örömmel
És szaporán édes szüleink kebelébe siessünk!”*

Aszód, 1838. június

*

Selmec

1838. augusztus 31. – 1639. február hó

*Sándor katonának állna,
e hivatás neki álma.
Édesapja elkíséri,
fia elszántságát méri.*

*E pályára még éretlen,
s tisztek szerint készületlen.
„Nálunk első a fegyelem,
rendbontóknak nincs kegyelem!”*

*Érvelésük jó, hatásos,
a kísérlet tanulságos.
Irány észak, Selmecbánya,
újra járhat iskolába!*

*Augusztusban ragyog az ég,
tombol a Nap, ujjong a lét!
Fényben fürdik Selmec vára,
díszes kapui kitarva.*

*Selmec régi bányaváros,
hangulatos, barátságos.
Iskolások hada lepi,
messze földről és helybeli.*

*Itt él három nemzetiség,
a türelem eszmeiség.
Egymás irányába nyitott,
és tisztelni megtanított.*

*A hun-magyar, tót és német,
hallgatják a szentbeszédet.
Ők gyakorló keresztények,
nekik e Hon közös fészek.*

*Ám az egység bomlófélben,
s jelentkezik ellentétben.
Innen az út kalandtúra,
most már megoszt a kultúra.*

*Nemzet nemzet ellen ágál,
a széthúzás néhol járvány.
Szítják Bécsből, vagy Prágából,
senki sem a jószántából.*

*A harag rossz tanácsadó,
igazságtól távoltartó.
Hosszútávon lélekölő,
kapcsolatban kútmérgező.*

*A patinás lyceumba',
a tanulás neki munka.
Továbbra is önfejlesztő
kitartása dicsérendő!*

*Mivel szegény, ingyen kosztos.
szorgalmas és igen pontos.
Életkorát megmásítja,
tizenhét évesnek mondja!*

*A tanulók megismerik,
s hamarosan megkedvelik.
Tapasztalják, becsületes,
barátságukra érdemes.*

*Boleman az oktatója,
„költészettan” tanítója.
Belép az önképző körbe,
s „rendes” tag lesz örömeikre.*

*Verset elemez és szaval,
melyet követ szóviadal.
Előadását csodálják,
irigyei kritizálják.*

*Vörösmarty a példakép,
a költészete csodaszép!
Kotzebue lírája is nemes,
s van még költő ígéretes!*

*„A hűtelenhez” verse siker,
melyre mindenki felfigyel.
Szapora a dicséretük,
tapintható szeretetük.*

*Tehetsége kiviláglik,
s illatozón kivirágzik.
Látják, hogy nem műkedvelő,
szavaiban ott az erő!*

*Fejlődik szólombozata,
melyhez társul gondolata,
amely felráz és ösztönöz,
mint viharban, ha mennydörög.*

*

*Szeberényi Andor, s Lajos,
véleményükkel óvatos.
Lajos maga is verselget,
kósza vándor felhőt kerget.*

*Ő a tagság poétája,
Sándor ekkor felnéz rája.
Később barátságuk szakad,
s gyűlöletté torzul, hasad.*

*

*Ám ma még nem ellenségek,
kapcsolatuk tisztességes.
Szeberényi megdicséri,
látja e vers minőségi.*

*Tetszik Sándor vidorsága,
kristály-lélek kincsestára.
Egyszer búskomor és levert,
máskor kedves szóval felel.*

*Töpreng ember lelki titkán,
vált a kedve, mint a villám.
Majd önmagán gúnyolódik,
s éles kacajban tobzódik.*

*Itt száll reá égi erő,
földi létét elrendező.
S lesz népéből kiválasztott,
látnok képességgel áldott.*

*

Áldozat

*Sokalta már az ég
Az ember bűneit;
Lemosni áldozat
Képes csak vétkei.*

*Választa a végzés,
S reád borút hozta:
Virúlni induló,
Vérrel kivítt haza!*

*Mert népek bűniért
Te lől az áldozat,
Feletted leng vadúl
A zordon kárhozat.*

Selmec, 1838. december-1839. január

*

*Magyar sorselemző e vers,
drámaian, véresen nyers!
Múltat, jelent, jövőt látó,
emberiséget megváltó.*

*

*Lichard tanár buzgó szlovák,
testalkatra kissé mokány.
Magyar történelmet oktat,
titkos szálat sző és mozgat.*

*„Tót irodalmi kört” szervez,
a népéért mindent megtesz.
Ám ellenünk szervezkedik,
s az udvarnál legyeskedik.*

*Úttévesztett, csorbult jellem,
egyik szolga másik ellen
a zsarnoknak panaszkodik,
s hazugsággal vádaskodik.*

*Hősünkkel nem rokonszenvez,
egész lénye ellenszenves.
Magyar múltból elbuktatja,
ültetve a szégyenpadra.*

*Ez a tette pusztán bosszú,
Sándor „bűne” igen hosszú.
Az első, hogy tehetséges,
reményteljes, csillagfényes!*

*Második, hogy tót származék,
szláv vére van, száz százalék!
Ennek ellenére magyar,
hajlíthatatlan és nyakas!*

*Tény, hogy tudása hézagos,
egy-két korszakban vázlatos.
Viszont sokban tájékozott,
s feltűnően pallérozott.*

*Tudja, népünk dicső nemzet,
példamutatásra termett.
Isten által kiválasztott,
javaival elárasztott.*

*Ifjú lelke azonosult,
s magyar néplélekhez simult.
Szereti a kiskun népét,
s vállalja a szülőföldjét.*

*

*A főhősünk törvényt szegett,
szabálysértést jól leplezett.
Titkon eljárt a színházba,
drámai előadásra.*

*Néhány ruháját eladta,
hisz' a jegyet pénzért kapta.
Habzsolta a darabokat,
s elmélkedett rajtuk sokat.*

*Inkább tanult, mintsem evett,
kosztos pénzért tanórát vett!
Francia nyelv különórák,
a szorgalmát bizonyítják!*

*

... „Titkon eljárt a színházba, ...”

*Más a látszat, s a valóság,
hiánycikk lett már a jószág!
Lakótársa feljelenti,
így a gondja lett tengernyi.*

*A tanárok megrémülnek,
s ijedségben „hanyatt esnek”.
Korhely lett az ifjú legény?
Javulásra hajlam csekély!*

*Bizalom vész, a maradék.
s egyre mélyül a szakadék.
Csődöt mond a tanári kar,
s István fia menni akar!*

*

*Decemberi télidőben,
karácsonyi szünidőben,
szembesül a helyzetével,
megfeneklett életével.*

*

*Igazat a jog elnyeli,
s apja peres ügyét veszti.
Tönkremegy a vállalkozás,
s kialszik a lány csillogás.*

*Oda minden féltett vagyon,
családi ház egy sár-halom.
Rang és lehetőség rebben,
a folyó méz már nem cseppen!*

*A szegénység iskolája,
a kapuit im kitarja.
Tanít harcra, küzdelemre,
tisztas nemzetszeretetre.*

*Sándor látja, a jog hamis,
homályosít, mint a hasis.
Az átlagnak érthetetlen,
a tárháza feneketlen.*

*A hatalom szolgálója,
paragrafus akasztófa.
Az igazság látszat máza,
mely az embert megalázza.*

*

*Selmecen a helyzet kusza,
nem ízlik a túrós csusza!
Ez a jó hely veszni látszik,
s elvágódás felparázslík.*

Tépelődés

*Lelki békéjét nem lelvén,
februárban útra kelvén,
távolodik egyre messze,
'míg homályba vész a teste.*

*„Ez a hirtelen eltűnés,
át nem gondolt könnyelműség!
Vérmérséklete oly heves,
magával sem kíméletes!*

*A tettével ritkán számol,
lelki szemét fedi fátyol.
Csalogatja a végzete,
halál keserv lehelete.”*

*Írta Szeberényi furcsán,
emlékezve évek múltán.
„Megalkuvást nem ismer Ő,
keménysége akár a kő!”*

*

*Sándor sokat gondolkodott,
szilárd volt és határozott.
Elveiből nem engedett,
inkább csendben, de szenvedett!*

*Elhallgatva lelki terhét,
három hétig szőtte tervét.
Viaskodott és mérlegelt,
amíg megoldásra nem lelt.*

*A döntése kiérlelt volt,
hallgatott, egy mukkot sem szólt.
Ment az útján végzet ellen,
törhetetlen igaz jellem.*

*Gének által programozott
tehetsége bontakozott,
s teremtett szó erejével,
mint a munkás két kezével.*

*

Irány Pest

*Pestig az út harminc mérföld,
havas hegyek, s köztük zöld völgy.
Megy az útján üres zsebbel,
míg jó szerencsére nem lel.*

*Betér néhány fogadóba,
melyből hangos betyárnóta
száll a légben önfeledten,
s mint a kámfor továbbleben.*

*Egyikben a korcsmárossal,
beszélget és közben koplal.
Pénze nincsen, s itt aludna,
hogy mi módon, még nem tudja.*

„Betér néhány fogadóba...”

*Egyre sűrűbben észleli,
a tulaj csak azt kérdezi:
„Igaz úrfi, amit mondtam,
ugye okosakat szóltam?”*

*Bután szólt az istenadta!
Sándor bizony rajtakapta.
Rajtakapta, de nem fedte,
mondandóját helyeselte.*

*„Igen bátyám, okosan szólt!”
(E mondata valótlan volt.)
„Bölcs ember Ön, mindentudó,
s minden tette jóra való!”*

*Jámbor ember, agyalágyult,
a jó szótól most elkábult.
Őt csak helyeselni szabad,
melytől arcán mosoly fakad.*

*„Édes fiam, kedves Sándor,
deák vagy te, földi vándor.
Gyere egyél, igyál nálam,
nyitva előtted a házam!”*

*Vendégem vagy, a rokonom,
leányomat hozzád adom.
Éljél vele szeretetben,
áldással kegyelemben!”*

*Épphogy pirkadt, s józanodott,
észrevétlen eloldalgott.
Elnézhető ez a tette,
mellyel életét mentette.*

*Kell a helyzetfelismerés,
s a villámgyors értékelés.
Ez a megmaradás ára,
e tanlecke elég mára!*

*

*Másnap ott a litánián,
s megalszik a plébánián.
Reggel közli, Vácra menne,
ha zsebében több pénz lenne.*

*„Lutheránus a vallásom,
szülők után vállalásom.
Ám e vallás már nem tetszik,
lázas, mi benne rejlik!*

*Inkább leszek katolikus,
emberlélek botanikus.
Bízom megért majd a püspök,
észre térni mindig üdvös!”*

*S elhalmozzák pénzzel, szóval,
batyujában minden jóval.
S megy tovább a rögzös útján,
kedves dalát ajkán fújván.*

*

*Volt még egy-két kamasz tréfa,
melyet átélt a poéta.
Ám ezek a csínytevések,
némely helyen oly mesések!*

*Túlélés volt a feladat,
s ahol kevés minden falat,
a jó erkölcs szűkre szabott.
Legyen tökély a jóllakott!*

*Furfangos, mint székely góbé,
s olyan ravasz, mint egy kópé.
S mint egy színész úgy rögtönöz,
képességével lenyűgöz.*

*

Pest
1839.

*Március van, s Pestre érvén,
a „Vörös Ökörbe” térvén,
szobát foglal éjszakára,
mondván, apja jöttét várja.*

*Mindig itt száll meg az öreg,
néha napján Pestre jövet.
Megbízható, jó fizető,
mészáros, ám előkelő!*

*A fogadós befogadja,
s apja szobáját átadja.
Megeteti, megitatja,
hiszékeny egy emberfajta!*

*Atyjának se híre, hamva,
nem látta őt senki arra.
Beteg lett az istenadta?
Sándor szüre ki lesz rakva!*

*Ténykedése teátrális,
helyzetekben figurázik.
Élet írja a szerepét,
s pörgeti a sorskereket.*

*Mégis megjelenik apja,
s tartozását is megadja.
Csodálkozik fia láttán,
az arcizma sűrű rángás.*

*Hősünk apját engeszteli,
a feladat nyelvészeti.
Minden szava botcsinálta,
az ittlétét magyarázza.*

*Istvánt bántja Sándor tette,
a bizalmát elvesztette.
Mintha nem is fia volna,
ez a kérdés, mint kő nyomja!*

*A két ember az útszélen,
könnyes búcsút venni készen.
S úgy válnak el ma egymástól,
mint gyümölcs a fa ágától.*

*„A két ember az útszélen,
könnyes búcsút venni készen.”*

*

*Végre Sándor újra Pesten,
s látjuk minden színház estén!
Statiszta a Nemzetinél,
'hol magyar a szellemiség.*

*Hazánkban a nyelvünk honos,
közéletben másodlagos.
Rendelettel van elnyomva,
némaságban marja rozsdá.*

*Két éve nyílt ez a színház,
mely hatalmas, fontos vívmány!
Széles Honban a negyedik,
s a rangsorban emelkedik.*

*Neve „Pesti Magyar Színház”,
a műsoron dráma, vígság.
Magyar fülnek közérthető,
éppen ezért szerethető.*

*Sándorunk, mint hal a vízben,
a színpadon mozgó díszlet.
Statiszta és szolgalegény,
az alázat nála erény.*

*Színésznőket kísér haza,
jó pénzt kap Ő, kutya baja!
Húzgálja a kurtinákat,
nincs lábában üresjárat.*

*„A színészek parancsára,
szaladtam el a korcsmába
seréért, boréért, pálinkáért,
ízes, tormás sültkolbászáért.*

*Rákos mezején pénzt leltem,
s örömben dalra keltem.
Oh Szilágyi, oh Hunyadi,
oh tizennégy pengő forint.”*

*Jegyzi „Úti levelekben”
s úszik magas fellegekben.
Szíve boldog, lelke repdes,
ez a helyzet neki kedves!*

*Művészetért él, hal, pezseg,
előtte csak egy cél lebeg.
Színész lenne, nem titkolja,
számára ez életforma.*

*Ha egymásnak nem szolgálunk,
dölyfös úri lényé válunk!
Küldetésünk áthasonul,
rossz esetben elkorcsosul!*

*

*Sándor tudja, hogy szerencsés,
jól indul a pályakezdés.
Itt a szakma színe-java,
a színjátszás élcsapata.*

*Szerdahelyi és Egressy,
a kenyerét itt keresi.
S Bajza József, a jó gazda,
társulatát igazgatja.*

*Hősünk koraérett kamasz,
ajkát nem hagyja el panasz.
Nyitott szemű, élénk eszű,
lényét uralja a derű.*

*Színészeknél nincs unalom,
több darab van a színlapon.
Próbálnak és előadnak,
s tapsban elismerést kapnak.*

*Terítéken a Lear király,
a szűk haza, s tágas világ.
S újra Árpád ébredése,
Vörösmarty ékessége.*

*Ez a darab volt az első,
a tudatba éket metsző,
kábultságból fellármázó,
mozgósító velőtrázó.*

*Az ifjú hős folyton tanul,
tisztán látja, mi az avult.
Mi a régi, korszerűtlen,
s mi a modern, ami lüktet.*

*A Bánk Bán ma megragadja,
s egész lényét felkavarja.
Felzaklatja, felforgatja,
s világgépét kitágítja!*

*

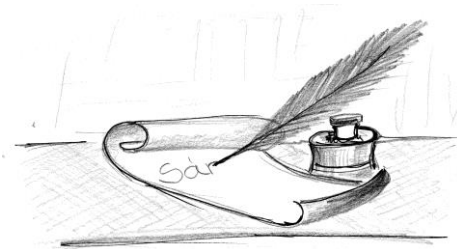
*Nagy a bánat, sok a hiány,
Isten-képmásban a zsvány!
Az apjának fő a feje,
hogy végződik majd a pere.*

*Pereskedik rendületlen,
súlyos üzleti ügyekben.
Sok pénzt adott a társának,
Salkovicsnak, rokonának.*

*S nagylelkűen kezeskedett,
Mihálynak így kedveskedett.
Pénzének se híre-hamva,
fogy a remény, hogy megkapja.*

*István hívja fiát haza,
segítsen, mert ezer baja!
Halványodik életkedve,
elhagyta a jószerencse.*

*Sándor apját megkeresi,
s mint jó fiú segít neki.
Kérvényeket másol, körmöl,
pergamenten betűt gyöngyöz.*

„... pergamenten betűt gyöngyöz.”

*Ez minden mit segíteni tud,
ölelkezik, és már is fut.
Hajtja vére, szenvedélye,
új benyomás, ezerféle.*

*

*Salkovicsot marja szégyen,
s a bánata egyre mélyebb.
Elherdálta István pénzét,
tarsolyában nincs, csak részvét.*

*Mihály Sándort megsajnálja,
s Péter bátyának ajánlja:
„Drága öcsém, segíts neki,
okos fiú megérdemli!”*

*A földmérnök hajlik szóra,
s érdekből, ha kell, a jóra.
Számolás a tudománya,
jól megy sora, nem hiába!*

*

Ostffyasszonyfa

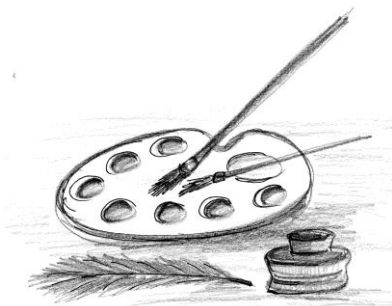
1839. május 6.

*Sándor végre megérkezett,
hosszú úton megéhezett.
Gyalogolt, s így többet látott,
bő záporban bőrig ázott!*

*Péter fia épp ötéves,
s mint az idő oly szeszélyes.
Ő lesz házitanítója,
agysejtjeinek rugója.*

*Irodában is segíthet,
rajzolatot elkészíthet.
Mint rokona nála hálhat,
vadászatra velük járhat.*

*Péter Sándort taníttatná,
minden költségét ő állná.
Szépen hangzik ígérete,
higgyük, hogy nem dajkamese!*

„S jó Orlay Petike soma...”

*

*S jó Orlay Petrik Soma,
Salkovicsnak a rokona.
Tehetséges ember, festő,
s festészetben lesz majd első.*

*Szavaival könnyedén szól,
s betűk által szinte rajzol.
Valóságos képet képez,
csak azt írja, amit érez.*

*„Megérkezvén nagybátyámhoz,
a családja körül táncol.
S elhalmoznak kedves szókkal,
öleléssel és lágy csókkal.*

*Van köztük egy ifjú legény,
hideg fény ül tekintetén.
Testalkata közép magas,
vállai közt hosszú nyaka.*

*Arca hideg tekintetű,
villogó fekete szemű.
Fahéjszínű az arcbőre,
egykedvűen néz előre.*

*Haja sörtekemény, barna,
duzzadt, dacos a zárt ajka.
A bajusza épphogy serken,
tisztán látom, itt áll szemben.*

*Mereven áll, mint egy cövek,
testén szürke cérnaszövet.
Kezét nyújtja, amely száraz,
az arcából mosoly árad.*

*Később sokat beszélgetünk,
s látom rajta átszellemült.
Érzem, nem egy hétköznapi,
belőle még lesz valaki!”*

*„Derűsen telnek a napok,
s vannak boldog pillanatok.
Csöngé falú híres lánya,
eljött közénk esti bálba.*

*Neve Csáfordi Tóth Róza,
olyan szép, mint festett rózsza.
S megkér, gitározom neki,
s énekeljek, mert szereti!*

*Lassan oszlik a társaság,
s derült égből villámcsapás!
Sándor mérgesen rám támad,
hangja torzul, arca sápad.”*

*„A szájadat betömködöm,
s gitárodát összetöröm,
ha még egyszer játszol neki,
szavaimat tett követi!”*

*„Látom rajta, hogy nem tréfál,
barátságot tépáz, prédál.
Alighanem szerelmes lett,
bocsánatos ez a vad tett!”*

*Sándor Rózát ostromolja,
verseivel elhalmozza.
S levél által száll üzenet,
melyre nem jó szép felelet.*

*Róza földbirtokos lánya,
száz legény a kegyét várja.
Hozományban reménykednek,
mindenben kedvére tesznek.*

*Salkovics is kedvét lesi,
s keresztanyának felkéri.
Van két fia, Karcsi, Samu,
általuk lesz nyitott kapu*

*a szomszédhoz, a pénzéhez,
kiváló terv, jó elmélet!
A barát szó nála haszon,
ezért csúszik, ha kell hason!*

*Róza apja szíve kérges,
Petrovicsra nagyon mérges.
Salkoviccsal érezteti,
barátságát elvesztheti,*

*ha az ifjú nála marad,
kapcsolatuk végleg szakad!
Jobb lesz eltávolítani,
megalázni, lejáratni!*

*Sándor léte súlyos teher,
lyukas aljú, üres veder.
S készül egy terv, alattomos,
mely csöppet sem tapintatos.*

*Péter levelet küld haza,
sor végén egy csöppnyi paca.
Nejének szól az üzenet,
„Sándor tőlünk tovább mehet!*

*Ez csak egy rossz komédiás,
kapaszkodó éhenkórász!
Kitartóan ügysem tanul,
valahogy csak elboldogul!”*

*Zongorán „marad” a levél.
Sándorról szól, róla beszél.
Így kerül a figyelmébe,
sorai az értelmébe.*

*Súlya van a leírtaknak,
s mint a bomba, úgy robbannak.
Sándor levert, keseredett,
száműzött lett, kirekesztett!*

*E tett pocsék bizonyítvány,
Pétert mások irányítják.
Csak az érdek mi vezérli,
egy pipogya, gyáva férfi!*

*Kibújt igazi jelleme,
s porba hullt a becsülete.
Taníttatás elfeledve,
támogatás eltemetve!*

*

*Sándort porig megalázták,
érzésében is gyalázták.
Fáj a lelke, szúr a szíve,
megtépázva emberhite.*

*Megírja a búcsúversét,
elsíratva a szerelmét.
A szándéka már kiérlelt,
katona lesz, kemény, képzett!*

Elválás

*„Itt a búcsúperc: válok. – Nem szabad!
Leomlok, a világ kereng velem!
E szenvedés, e szörnyű kín alatt
Hogy nem repedsz meg, égő kebelem?”*

... Faj a lelke, szúr a szíve...

*

Váltás

*Tizenhat év, és nyolc hónap,
időkerék pereg, nógat.
Vár reá egy dicső élet,
kitüntetésektől fényes.*

*Vékony, nyurga kamasz legény,
tovább élteti más remény.
Tejfel száján csordul a méz,
bizakodón előre néz,*

*Tisztán látja a jövőjét,
jelölt útján tündöklését.
Az izgalmas kalandokat,
szép, idegen városokat.*

*Vonzza az új, ismeretlen,
művelt világ s műveletlen.
Százarcú táj, nép és nemzet,
ismerettel Ő csak nyerhet!*

*Itt megutált kitzasztott,
ott lesz becsült s befogadott.
S lesz majd méltó helye, rangja,
beszédének figyelt hangja.*

*A fő célja bizonyítás,
nagyvilágra ablaknyitás.
S mint Hazának napszámosa,
lesz nemzete hű orvosa!*

„Dicsőség szomj hajt csak egyre,
s tekintek a végtelenbe,
ahol látok egy csillagot,
s ráismerek; magam vagyok!”

*

*Ha test s lélek ellentétes,
egyik másakra veszélyes!
Sándorban van lelkiem,
hegymozdító, pokolverő.*

*Kinézetre vézna, gyenge,
ám erős a kicsiny teste!
Leng az uniformis rajta,
kitartóan szívós fajta!*

*

Sopron

1839. szeptember 6.

*Ez a város, 'hol sorozzák,
s kiképzésen újoncozzák.
Helye Gollner-gyalogezred,
ahol tanul, ahol szenved.*

*Két század egy épületben,
éjjel-nappal készületben.
Fapriccsen van egy cigánnyal,
épp' elférnek, ahogy hálnak.*

*A tisztikar osztrák s horvát,
gyakorlottan végzi dolgát.
Az altisztek zöme magyar,
van is néha nagy szózavar!*

*A kiképzés nyelve német,
a magyar is ezen béget.
S keveri a fogalmakat,
ez egy szedett-vetett csapat!*

*A legtöbbször igen buta,
szájukból dől süket duma.
Értelemben korlátoltak,
erőszakkal irányítanak.*

*Tiszteletet követelnek,
egyszer szidnak, máskor vernek.
Ez a kiképzés árnyrésze,
az erőszak sötét méhe!*

*Legénység közt sok a fegyenc,
s pár besúgó, aki kegyenc.
Mindennapos a szócséplés,
és a közelharcra képzés.*

*Kurtavas és vesszőfutás,
s csontig ható botoztatás.
Kíméletlen vasfegyelem,
rendbontóknak nincs kegyelem!*

*Sándor bölcs, és tartja száját,
súlyos teher nyomja vállát.
Megtettesült hű alázat,
„tiszteletet” így szolgáltat.*

*Erénye az önuralom,
mely egy hasznos jó fogalom.
Nem törhetik meg szellemét,
messzelátó tekintetét!*

*E helyt önként választotta,
ifjúságát feláldozta.
Hasonló itt egy sem akad,
hat év múlva ismét szabad!*

*

*Mondják sokan, „különleges”,
szokatlanul becsületes.
„Fehér bárány feketék közt,
ismeretlen távolból jött.”*

*Tekintetével világol,
kilóg e rongy állományból:
„Világfutó tintanyaló,
alázatos képmutató.”*

*Az altisztek nem szeretik,
műveltségéért megvetik.
Éppen ezért megalázzák,
s az őseit is gyalázzák!*

*Legpiszkosabb munkát kapja,
s botozzák, ha kedvük tartja.
S ha bármiben is vétkezik,
rögtön kurtavasra verik,*

*Éjjel árnyékszékét pucol,
ahol minden szaros, hügyos.
Kénes búzzel telve orra,
ez a hely a tábor pokla!*

*Akár bűnös, akár vétlen,
csajkát mos a kútnál télen.
Rájár a rúd, mert Ő különb,
sokan azt mondják, hogy különöc.*

*

„E helyt önként választotta...”

*Sándor teste igen vézna,
s néha elszakad a cérna.
Különösképp' ha kimerült,
éhes, fáradt és ingerült.*

*Így történt ez tegnap éjjel,
kinyújtózva feküdt ébren.
Gyertyát gyújtott és olvasott,
nagyvilágban utazgatott.*

*Körülötte már horkoltak,
álmolénnyel viaskodtak.
Egyik szájon mosoly terült,
másik arcon bánat feszült.*

*Egy bakatárs forgolódott,
„bántja a fény”, morgolódott.
Felkelt: S indult ingerülten,
fáradtságtól kimerülten.*

*S ment a baka felé lomhán,
látszott, hogy türelme fogytán.
S kioltotta gyertya lángját,
gyújtva Sándor nagy haragját!*

*Az indulat szikrája gyúlt,
szurony után kapkodva nyúlt.
Melyet nyomban megragadott,
s a tűnő árny után dobott.*

*Repült a tárgy, s fában koppant,
hőszünk szíve nagyot dobbant.
Istennek legyen a hála,
az esetből nem lett dráma!*

*Hívös pince mélyre tették,
s nyomban kurtavasra verték.
Szomjaztatták, éhezgették,
s úgy tűnt e kín végtelenség!*

„Gyertyát gyújtott és olvasott ...”

*

*Posvány létben kis oázis,
zord hegyek közt mélyzöld pázsit.
Úgy kell zene a léleknek,
mint oxigén az életnek!*

*Franc Liszt anyanyelve német,
vállalásban magyar érzet.
Ma itt van és zongorázik,
ujja billentyűn szikrázik.*

*Sándor ül a nézőtéren,
olyan e hely, mint az éden.
A hangok felujjonganak,
lehullnak és szétomlanak.*

*Szomja szépre szenvedélyes,
örömteli és fenséges.
Lényét áthatja a béke,
mennyei hang bársony fénye.*

... Ma itt van és zongorázik ...

*Boldogságnak keserv leve,
tény, hogy nem volt menlevele!
Nem kért, s ezért megbüntetik,
újra kurtavasra verik.*

*„E földi lét romlott, bomlott,
önmagával meghasonlott.
Görbe tévutakra vezet,
hamvába holt álmot temet.*

*Kultúra s bűn két fogalom,
s egyként méri a hatalom.
A büntetés nem nevelő,
pöffeszkedő, gonosz erő!*

*Az altiszt jön és kioktat,
üres szavakat puffogat.
Jó erkölcsből ad tanórát,
türelmemet lesi, próbál.*

*Ha moccanok, máris rivall,
a módszere durván bizarr!
Megfenyíthet, be is kaphat,
bosszúszomja olthatatlan!*

*Kényszerítve lealjasít,
s önmagával azonosít.
Része vagyok büntetésnek,
társaim fenyítésének.*

*Pribékkal kell cimborálnom,
s erőszakkal együtt hálnom.
Fojt ez a hely, s tette lázít,
börtönlétem fényre vágyik!*

*Állattá vált hús gépezet,
kit ez a rend vonszol, s vezet.
Gyilkos haramiák hada,
hol van népem őrcsillaga?"*

*A katona így összegez,
s kérdést önmagára szegez.
A válasz már megszületett,
ISTENI REND a feletet.*

"Fojt ez a hely, s tette lázít,"

*

*Elmúlt egy év, biz' nem kevés,
jó számvetés, rendszerezés.
Nemzet iránt aggodalom,
fokozódó nagy izgalom.*

*Az élete szenvedélyes,
inkább borús, mintsem fényes.
Kiszolgáltatott a lénye,
mint az országnak egésze.*

*Sejti hol a baj gyökere,
s betegségnek ellenszere.
Érik benne tudat alatt,
s emésztődik, mint nagy falat.*

*

*Rámosolyog néha a Nap,
s eltávozást, kimenőt kap.
Lyceumi könyvtárba tér,
az írott szó neki kenyér.*

*Számára ez nagy jutalom,
ott száll reá a nyugalom.
Lelke szabad, kalandozik,
új világgal találkozik.*

*Sass István a fő könyvtáros,
így helyzete kiváltságos.
István régi osztálytársa,
jól figyel a barátjára.*

*„Jó pajtásom el volt telve,
nagy volt hite, tisztos elve.
Katonának önként lépett,
a mundérért lángolt, égett.*

*Pár hét múltán csalatkozott,
ám tévedett”, nyilatkozott.
Írta Sass a szobájában,
félve őrzött naplójába.*

*Schatzel Mihály a jogtudós,
ritka ember, nem hazudós!
Sándor benne barátira lel,
'ki táplálja szeretettel.*

*A barátok mind segítik,
érdeklődéssel figyelik.
Látják Sándor határozott,
írók terén tájékozott.*

*Jeles művek ismerője,
vitaórák éltetője.
Kortársainál komolyabb,
mindegyiknél tudatosabb.*

*Magyar Társaságnak tagja,
ahol észnek van csak rangja!
Ezért kedves neki Sopron,
nem búsul a baka sorson.*

*Horatiust bújja egyre,
lassan lépked fel a hegyre.
A Parnasszus hívja, várja,
csapkod felé zsenge szárnya.*

*Schiller van a csákójában,
s ezernyi vers agyzugában,
amit ki kell majdan költsön,
e bánatvert magyar földön.*

*Amíg pályája még nyitott,
addig feltör néhány titkot.
Zúdul rá a világ szennye,
éhezik a tettvágy benne.*

*S mint pálma nő öntudata,
lázás álmok hordozója.
Ő „nem mindennapi ember”,
híres nevet szerez egyszer!*

*„Levest főztem tél hidegben,
s forrósodtam tűz hitemben.
Jövőt láttam, oly gyönyörűt,
beteljesült szép gömbölyűt:*

*Zengték nevem két országban,
szeretettben, csodálatban.
E látomás átítatott,
emelve az áhítatott.*

*Ám megszóltak rontó erők,
gáncsokodók és cselvetők.
Ordítottak kritikusok,
'kiktől majd megszabadulok.'*

*Leggyönyörűbb álmok képe
vetül fel a magas égre.
S dicsőségben talpig vértben,
áll időtlen verőfényben.*

*

AZ ÓRÁGYHOZ

*Égig emeljen bár a játszi szerencse kegyelme,
Es legyen első rang rangom az isten után;
S bár csak azért szálljon két India kincset özönnel,
Hogy büszkén ajakam mondani tudja: enyém!
Durva faalkotmány! emléked nem leszen irtva
Szűmből s akkoron is hajlik öledbe fejem;
Hisz te az inségnek mikor éje boronga körülöm,
S hervasztott a bú: balzsamos enyhet adál.
Enyhet adál! az ölő vad kinok örömtelen ifja
Leggyönyörűbb álmit kebleden álmodozá.*

?, 1840.

*

*Szenvedi a függőséget,
szomjazza a dicsőséget,
Fényes sikerekre vágyik,
s kergeti majd mindhalálilig!*

*Svájcba menne, szabad földre,
ha lehetne, meg is szökne.
Ám az álma meghiúsul,
kétség gyötri, egyre búsul.*

*„Messze Tyrol, nem láthatom,
szépségét nem csodálhatom.
Kijelölve az útirány,
Grácba megyünk, kedvem silány!*

...„Messze Tyrol, nem láthatom, ...”

*Onnan tovább horvát földre.
Ottmaradok mindörökre?
Függetlenség csalfa álom,
épp ideje földre szállnom!*

*A sors nekem már nem kedvez,
azt sem tudom, hogy mit tervez.
Ő a legfőbb ellenségem,
ámulok e jelenségen.*

*Mit mondjak el önmagamról,
lelkemet ért ártalmakról?
Őnszántamból csúsztam mélyre,
pokolbéli szenvedésre.*

*Érzéketlen lelkek, testek,
mint prédára néznek, lesnek.
S durva zsarnok körmei közt,
szaggatom a múltó térközt.*

*Tudományok megcsalatva,
de a líra nincs elhagyva!
Ez a rendelt szenvedélyem,
ám tiltva e ténykedésem.*

*Lényem ezért ellenszegül,
így a kétség messze kerül.
A költészet menybe repít,
s ezer veszélyen átsegít.”*

*

*Tizenhét múlt negyed évvel,
sok negatív eredménnyel.
Csapdában van, menekülne,
mint a madár elrepülne.*

*Ez bizony egy nagy kockázat,
s nincsen rá más magyarázat,
mint, hogy bátor és vakmerő,
feszít benne a tetterő.*

*A közélet felpezsdíti,
ifjú lelkét felhevíti.
Féltőn tekint a Hazára,
s tolla siklik oltalmára.*

*

**K. Vilmos barátomhoz
(részlet)**

**„Minket egy sors fondor kénye hányt-vetett,
Minket egy csillagnak fénye vezetett,
Még szerelmet is egy lénynek áldozánk –
Néked éltünk, érted égtünk, jó hazánk!
Oh, midőn a két közember homlokát
Néma bánat mély redői ráncolák:
Aki látta, nem gondolta, jól tudom,
Hogy keservünk téged gyászol, drága hon.
És ha néha jobb időkben a pohár
Bútemetni köztiünk kézről kézre járt:
Ott is a hon éltetését zengte szánk,**

*Kuppis Vilmos jó pajtása,
egyenes a testtartása.
Hazafias lelkületű,
korral tartó szemléletű.*

*Vele Grácott találkozik,
s rögtön összebarátkozik.
Egyszerű lény, igen szerény,
gondolkodó parasztleány.*

*Sándorunkhoz fel sem érhet,
domb nem lát be magas bércet!
Mégis egymást megkedvelik,
emberségükért szeretik.*

*

*Tavaszi vége, nyári eleje,
nő a Napnak az ereje.
A főhősünk most lesz beteg,
fűti a láz, teste remeg.*

*Tífusz dönti betegágyba,
s gubbaszt kórház oltalmába'.
Negyven napig lábadozik,
szabad létről ábrándozik.*

*Zágrábban van pár nap múltán,
fehér folt ez gazdag múltján.
Mi történt két hónap alatt?
Efelől nincs semmi adat.*

*Küldik dandárgyakorlatra,
hadi jelleg szolgálatra.
Am a harci kedve csökkent,
tüdő mélyről bő vért köpött.*

*Ezredkórház lett otthona,
szirmot bont az őszirózsa.
Október van, s az ősz szele
gyenge, mint a lehelete.*

*Lelkét jó könyv, testét gyógyszer
táplálja, mely hasznos módszer.
Egymás nélkül nem léteznek,
gyógyításra szövetkeznek.*

*Lélek edzi az anyagot,
s buzdítja az akaratot.
Az egységet így teremtik,
s az ártó kórt kirekesztik.*

*Míg Sándorunk lábadozott,
mézcsókokról álmodozott.
S tűrte a kinszenvedését,
s felvállalta küldetését.*

*

*Pozsonyban fent folyt a vita,
s vihart szült a politika.
Megtörtént a felajánlás,
kezdődhet az újoncozás.*

*A hadsereg erősítés,
az állomány vérfrissítés.
S dönt a Habsburg dinasztia,
s kihirdeti: amnesztia.*

*S megnyílnak a börtönfalak,
Kossuth Lajos most már szabad!
És a többi jó hazafi,
érzi a Nap sugarait.*

*

*Römer ezredorvos okos,
tudja, hogy döntése jogos.
Megtölgoltan vélekedett:
„Ön szolgálatképtelen lett.*

*Innen végleg szabadulhat,
verőfényes napra juthat.
Élhet már a tudománynak,
Önre boldog napok várnak.”*

*„Nekem nincs mit reménylenem,
vagyonom a becsületem.
Szolgálatra tettem éltém,
s cselekszem azt hóban, szélben.”*

*Sándorunk így szabadkozik,
sorserővel vitatkozik.
Am odafenn eldöntetett,
s hiába is védekezett.*

*Sopronba tér, leszerelik,
fizetésben részesítik.
Történik ez 'negyvenegyben,
február hó legvégében.*

*Ezt parancsban kihirdetik,
s nyomban szélnek is eresztik.
S viszi a szél, fújja tovább,
hosszú lépte mind szaporább.*

*„Ember tervez, Isten végez!”
teremténye hálát érez.
Most már szabad és választhat,
tollal jövőt is fakaszthat.*

*

A visszatért

*Újra szelíd öleden, szeretett szép földé hazámnak
Lel pihenést vándor, sorsharag űzte fiad.
Szólni akar sokat és szépet s üdvözleni téged,
S e szent órában szózatossá ajka kihalt.
Ám, hogy szíve tiéd, szíve jobb érzési tiéd
Szüntelenül: légyen csókjai lángja tanú.*

?, 1841. február15.-március

*

*Elillantak ifjú évek,
s naptárlapról visszanéznek.
Visszanéznek, és mit látnak:
Ő nem adósa a mának.*

*A nagy leltár pontos, teljes,
osztályzatát nézve jeles.
Pihen már az életrosta,
a jelölt út kitaposva.*

*Kevés verse mi megmaradt,
tiszta forrás mélyből fakadt.
„Tavaszi” rejti önleckéit,
költeménye friss zsengeit.*

*Tehetsége szírmot bontott,
kötöttséget lágyan oldott.
S értéket az értelemnek
teremtett a végtelennek.*

*A főhősünk újra tervez,
a helyzet most neki kedvez.
Fürkészi a szép holnapot,
s fogad égi sugallatot.*

*

Az Obsitos

*Egy rend viselt' egyenruha,
fehérnemű, bakancs s kucsma.
Göcsörtös bot a kezében,
obsit lapul bal zsebében.*

*S megy a fáradt februárral,
a szabadság mámorával.
Oldva a kard, a kötöttség,
s a megkövült sértődöttség.*

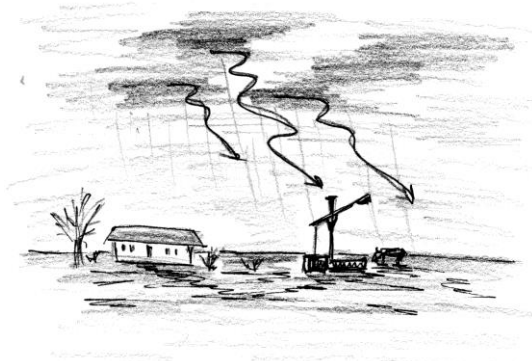
*Indul barátai közé,
s azok ámulattal köré.
Kérdésükkel körbefonják,
s rögtön vallatóra fogják.*

*„Testvéreim! Titkom osztom,
önként hagytam el a posztom.
Észrevétlen, néma csöndben,
a seregtől lám, megszöktem.*

*Bújtam ördögnek szájából,
szőkevény a nevem mától.
Tőletek most elbúcsúzom,
messzi vidékre bujdosom.”*

*Ámul-bámul a baráthad,
'ki a bajból visszaránthat.
Ám választás most már nincsen,
veszni látszik szinte minden.*

*Könny csordul a bús szemekből,
s villám csattan fellegekből.
István öccse csókolgatja,
Sass Károly, s Pákh vigasztalja.*

*„Könny csordul a bús szemekből,
s villám csattan fellegekből.”*

*Eztán körüllegik árnyak,
s mint a nyúlra úgy vadásznak.
Ha elfogják meg is nyúzzák,
s magas lámpavasra húzzák.*

*Az életút bonyodalom,
s nem oszlik az aggodalom.
Pár nap múlva újra köztük,
s rögtön felszárad a könnyük.*

*„Jól van fiúk, ne sírjatok,
mint a virág viruljatok!
Barátotok szabad legény,
nem esett folt tisztos nevéen!*

*Göthös voltam, s leszereltek,
többet már nem ütlegelnek.
Császári had ördög vigyen,
az obsitos most megpihen!”*

*

*Pápán
(1841. február 28.)*

*Pápára megy Orlayhoz,
rég nem látott barátjához.
'Ki festő lesz, s tiszta tollú,
igaz ember, jó modorú.*

*„Március hó beköszöntött,
s a fáradt tél nyelvet öltött.
Majd kitérta öblös száját,
s belénk szúrta a fullánkját.*

*Szobám mélyén elmélkedtem,
s távol' múltba révedeztem.
Mikor kintről neszt hallottam,
s az ajtómat kinyitottam.*

*Sándor állt ott hó ázottan,
fáradtságtól csigázottan.
Göcsört' bot volt tenyerében,
s mosoly szája szegletében.*

*Kékszínű volt nadrágszára,
katona-frakk a kabátja.
Vászon-bakó függött vállán,
pelyhedző szőr hegyes állán.*

*Késő estig beszélgettünk,
a jövőjét tervezgettük.
Végül döntött váratlanul,
iskolában továbbtanul.”*

*

*Tarczy Lajos segít neki,
'ki a szemét reá szegi.
Jó tanár ő, melegszívű,
friss, haladó szemléletű.*

*Sándor lelkét nyugtatóan
felveszi Őt hallgatónak.
Ez a helyzet ideiglenes,
míg írás lesz, mely hiteles.*

*Selmecen a bizonyítvány,
mely mutatja, nem egy hitvány!
S igazolja, hogy ez elme,
tudománnyal van eltelve.*

*Sándor munkát szerez hamar,
egy ügyvédnél papírt kapar.
Egy zsidónál órákat ad,
s cserébe pár forintot kap.*

*S pendülnek a néma hírok,
ráfélelnek magas csúcsok.
S a varázslat tűnik tova,
ím felébredt a Föld fia.*

*

**Dalforrás
(részlet)**

**Éhezni kell, éhezni hát,
Ki költő lenni vágy,
Éheztem én is... és folyt a dal,
S enyém a myrtuság.**

Pápa, 1842. április

*

*Sándornak jó gondolata,
s annak mókás változata.
Uniformist vesz magára,
s úgy megy másnap iskolába.*

*Nem egy szerzetesi csuhát,
katonai egyenruhát!
„Az öltözék tisztességes,
viselete dicsőséges!”*

*Orlay őt óvva inti,
tanár haragjától félti.
Aki mogorva és öreg,
bántja a fütty, s a gúnyszöveg.*

*„Ezt az embert nem tisztelik,
minden eszközzel hergelik.
Kiabálnak, kakukkolnak,
a székére lisztet szórnak.*

*A tréfákat sosem érti,
cselekvésed meglásd, sérti.”
Ám hasztalan az intelem,
Sándor süket és rímtelen.*

*S lett nevetés, víg kacagás,
pad tetején ugrándozás.
„Én magát kiutasítom,
s iskolából kicsapatom!”*

*Tanár úrnak habzik szája,
eljött végre az órája!
Most megfizet minden csínyért,
amit a sors rája kimért.*

*Sándor csendben pakolni kezd.
hogy ha elmegy, semmit sem vesz.
Irány Pozsony, a színészet,
ott vár reá a gyöngyélet!*

*

Pozsony

1841. március 21.

(Hogyha messze lészek...)

*Hogyha messze lészek tőled vettetődve,
E lap által légy rám emlékeztetődve.*

Pozsony, 1841. március 25.

*Pozsony, Te szép, büszke város,
a nagyok közt kiváltságos!
Köszöntelek emelt fővel,
ébredező tetterővel.*

*Itt van Szeberényi Lajos,
s Delhányi a titokzatos.
S a két Kemény-testvér legény,
s Dömök Elek, aki szerény.*

*Az aszódi diáktársak
egymásnak nem vetélytársak!
Örülnek a jövevénynek,
a „katona szökevénynek.”*

*„Sétáltunk a Duna parton,
délután volt, s jött az alkony.
A gőzhajót néztük csendben,
napsugaras célkeresztben.*

„Sétáltunk a Dunaparton....”

*Delhányi, mint egér visít,
s hozzáteszi: „a mindenit!
Vessző csattant a hátamon,
s felgyorsult a véráramom.”*

*Sándor volt az Isten-adta,
'ki a csapást mérte, s adta.
Elfojtotta nevetését,
hallottuk a szívverését.*

*Ott állt köztünk, mint kísértet,
'kit sérülés sosem érhet.
A ruhája piszkos, kopott,
láthatóan megváltozott.*

*Átalakult a modora,
tovatűnt az ifjúkora.
A vad élet átnevelte,
durvává és nyerssé tette.*

*Szavaiban sok bölcsesség,
ám mellőzve kedélyesség.
Összeköt a múlt és jelen,
s barátság, mely jövőt terem.”*

*Így emlékszik Kemény János,
az írása nem álságos!
„Sándor színész akart lenni,
magyar szóval teremteni.*

*Nem talált színtársulatot,
s nézte az égboltozatot.
Csodálta a csillagokat,
az égövi állatokat.*

*Dúsult beszéd nyelvezete,
ám gyöngült a szervezete.
S tíz napig nyomta az ágyat,
szívét szorította bánat.*

*Kértük szépen menjen haza!
Mindig NEM! volt a válasza.
Az unszolás végül bevált,
szelíd szóra kötélnek állt.*

*Egy tört kapott ajándékba,
és négy húszast borítékba’,
amit hamar összedobtunk,
s felé búcsúcsókot szórtunk.”*

*

Hazafelé

*Győrnek veszi az útirányt,
egyenesen toronyiránt.
A látvánnyal töltekezik,
dallal-tánccal lelkendezik.*

*Ott sem talál társulatot,
varázslatos ámulatot.
Mely a lelkét felkarolná,
s egész lényét pártfogolná.*

*Majd irány Pest, szüleihez,
hőn szeretett őseihez.
Akik ismerősnél laknak,
s fiúk láttán felkacagnak.*

*Lezárult a peres ügyük,
két év óta tartó pörük.
Ismét fosztva a károsult,
s a csaló felmagasztosult!*

*A remény is végleg veszett,
a bizalom kiszzenvedett.
Ahol a pénz a hatalom,
ott szolga a társadalom.*

*Tanulni kell, élre törni,
s az avítottat elsöpörni!
S megszületett az egyezség,
a családi hármasság.*

*

Testimónium

*Pápán hősnök még tanítvány,
oda kell a bizonyítvány.
Irány észak, Selmecebánya,
a tudásnak fellegvára!*

*Iskolában jegy a mérce,
így hát Sándor elmegy érte.
Ismerete lehet bármi,
minálunk az írás számít!*

(Szeretlek, mint a hold...)

*Szeretlek, mint a hold a csendes éjet,
Miként a léget a szabad madár;
Szeretlek, oh barátom, míg az élet
Köréből a halál a sírba zár.*

Selmec, 1841. április 17.

Levél Szeberényi Lajos barátomnak

1941. május

*„Dunavecse új otthonom,
szeretettel megmártózom.
Pihenek vagy két hónapot,
s élvezem a pillanatot.*

*Élvezném én, hogyha lehet,
apám ígéretet szegett.
Azt mondta, hogy „ne tanuljak,
mától otthon boldoguljak!”*

*Mészárszéket nyitna ismét,
máris elvágódok innét!
Hiszen tudod, én más vagyok,
csak szabadon szárnyalhatok.*

*Vonz a teátrum, a színpad,
a mézárszék nekem kínpad!
Híres szerepekre vágyom,
színész leszek bármi áron!*

*Szeretem a jambusokat,
és a trochaeusokat.
Jobb a rímek csiszolása,
mint a csontoknak vágása!*

*Apám örült, önző lélek,
összeveszni vele vétek.
Tisztelem Őt, mint atyámat,
ám börtönbe még sem zárhat!*

*Tudom, hogy elszegényedtek,
s a fiúkban reménykednek.
Pénzt nem adnak tanulásra,
csak mészáros szaktudásra.*

*Anyám négy szemközt vigasztal.
„Egyél fiam!” - így marasztal.
„Téged sorsod másra rendelt,
figyelmedet arra szenteld!*

*De ne mondjad jó atyádnak,
hogy én másra bízattál!
Mert az apád nagy haragú,
konok ember, bikanyakú.”*

*Anyám csókol, ölel, becéz,
szelíd angyal, ahogy rám néz.
Szívem vére által telik,
s a lelkével töltekezik.*

*Jó barátom pihennem kell,
míg az énem nyugalmat lel.
Építkezzél tudománnyal,
s légy felőlem megnyugvással!”*

„Anyám csokol, ölel, becéz...”

Örök bú

*Tódul a felleg; barna éjbe vonja
A látkört, búsul a sötét vidék.
Sötét e szív is, hű szerelmem honja,
Reá a bú gyászfátyla szövéték.*

*Nem bírva terhét, a felhő könnyekre
Fakad, s a rózsza gyűjti gyöngyeit.
Megtelt e szív is, könnyeim peregve
Aztatják arcom hervadt díszeit.*

*Színekkal tarkaékesen szivárvány
Ragyog keletről, szép derű jele.
Borúm örök, haj, lánykám nem mosolyg rám
Szivárványként, hogy földérintene.*

Dunavecse, 1841. április 24.

Tavaszi

*Családi kör védőernyő,
a pihenés gyümölcstermő.
S terebélyes nagy fa alatt,
gömbölyödik tapasztalat.*

*Tizenegy vers gazdag termés,
a tartalma felénk jelzés.
Az írója pallérozott,
s minden téren tájékozott.*

*Ritmus, kép és a szerkezet,
friss lenyomat, szép üzenet:
A külföldi kortárs líra,
magyar szívvel van átírva.*

*Heine, Béranger, Lenau,
mind a három ékes szavú.
És a többi jeles költő
világmegváltó süvöltő,*

*tanítója és mestere,
akiknek szó a fegyvere.
Sándorunkra mind-mind hatott,
s megalkotta a holnapot.*

*Új formákat is teremtett,
benne lelhető a kezdett.
A nép ajka, a nép szava,
s lélek mélyről szállt dallama.*

*

Menekülés

*„Ébren vagyok, még nem alszom,
sápadt holdvilág az arcom.
Távol tücskök ciripelnek,
szirén hangok énekelnek.*

*Betért hozzám a jó vendég,
s pöffeszkedik, mint egy fenség.
Duruzsol, mint meleg kályha,
az ajtaja ki van tárva.*

*Súgja, „Jer be ékességem,
itt megleled békességed.
Most már nem lesz semmi gondod,
mindig tele lesz a gyomrod.”*

*Szeretete ragaszkodó,
körmeivel kapaszkodó.
Undok, csúszó-mászó állat,
bűzös szaga felém árad.*

*Helyzetem, ha nem uralom,
biztos megöl az unalom.
Menekülni kéne innen,
segítsen meg a Jóisten!”*

*A Reménység örökmozgó,
bolygó lába, mint a rugó.
S kerekedik, mint szélvihar,
amely álló vizet kavar.*

*

*Távolból
(Részlet)*

*„Vágyaimnak sólyomszárnya támadt,
S odahagytam őslakom s anyámat.
Kínok égtek a szülőkebelben,
Hogy bucsúmnak csókját ráleheltem;
S kinja lángi el nem aluvának
Jégyöngyétől szeme harmatának.
Mint ölelt át reszkető karjával!
Mint marasztott esdeklő szavával!”*

Pozsony, 1843. május

Célirány

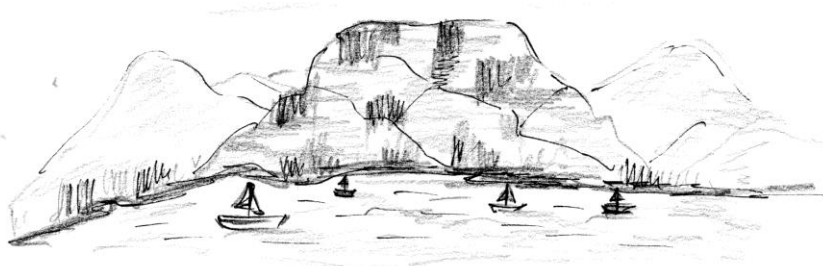
*„Pestre menék, de szél nem fú,
kedvező sem lengedez.
Néma csend ül az ajkamon,
éneket nem zengedez.*

*Folytatom az utam tovább,
int felém a Balaton,
majd Fűreden megpihelve
irány a szép Badacsony!*

*Boraival töltekezve
könnyű testem tovaszáll.
Somogy s Tolna megye után
Ozorára rátalál.*

*Színészekkel találkozom,
'kik kedvesek énnekem.
Színész leszek, arra vágyom,
erről zeng az életem!"*

*

*"Folytatom az utam tovább,
int felem a Balaton,..."*

***A vándorszínész
1841. június, július, augusztus***

*Hol van egy jó szintársulat,
a korcsmában eszik, s mulat?!
Heten vannak, s mind hangosak,
egyől-egyig hóhortosak.*

*Egy közülük különleges,
a tartása szálegyenes.
Mint motolla jár a szája,
ütött-kopott a csizmája.*

*Sepsy Károly igazgató,
a bőkezű vendéglátó.
A jövevényt méregeti,
s a céljáról kikérdezi.*

*Beszélteti, vizsgáztatja,
s boritallal eláztatja.
Ám a vendég nem aljasul,
versek által magasztosul.*

*Látja, több az átlagosnál,
erő, akit lélek formál.
Hatalmas tűz lobog benne,
olyan mintha Isten lenne.*

*„Művészlélek, elhivatott,
holnap kezdhet szolgálatot.
Közénk való, éljen, éljen,
fel a csillagokig érjen!”*

*Thália főpapja döntött
s még egy pohár bort ledöntött.
Majd mindenki aludni tért,
s kívántak egymásnak jó éjt!*

*

Gaal József
A peleskei nótárius

*E darabban ma fellépett,
s három alakot idézett.
Ez által lett befogadva,
és színésszé felavatva.*

*Teszi dolgát éjjel-nappal,
víg mosollyal, gúnykacajjal.
„Kóbor múzsafi” lett neve,
' ki jó tollú, s igen heve'.*

*Körmöli a színlapokat,
s futkározik velük sokat.
A színpadot felépíti,
s a díszletet is átfesti.*

*Bútorozik, fúr és szerel,
s pénztárosként jegyet kezel.
Szívét-lelkét beleadja,
s legkevesebb gázsit kapja!*

*Az a dolog sem mellékes,
hogy Ő itt a főkellékes.
Mindent kölcsön kell kérnie,
s érte fűt-fát ígérnie.*

*Ész kell ehhez, s némi furfang,
érthető szó, emberi hang.
Sándorunknál ez mind meg van,
génjeiben, tanítatlan.*

*A kezdőknek ez a sorsa,
nekik nem jut csak a morzsa.
S még a nézőszám is kevés,
olyan ez, mint a jégverés!*

*Jönnek, mennek, vándorolnak,
mint a farkas kóborolnak.
Ahol lehet, sátort vernek,
vitatkoznak, veszekednek.*

*Cece, aztán Szilasbalhás,
ott a szállás nem lesz bolhás?
Sárbogárd és végül Szekszárd,
van ott elég pénzes polgár?*

*Így megy ez három hónapig,
napkeltétől - pitymallatig.
Alig alszik, alig eszik,
látjuk, sosem tétlenkedik.*

*Nem bírja a nyegléséget,
és az igénytelenséget.
Hiányzik a magasztosság,
jól átgondolt tudatosság.*

*A társaság szakad, s bomlik,
s hervadt virágszálként foszlik.
Egyik jobbra, másik balra,
világváltó nagyszínpadra.*

,

*

*Levél egy színész barátomhoz
(részlet)*

*De a barátság végre megszakadt,
Mert én utáltam a nyegléskedést,
A sok "utószor"-t, a görögütüzet,
S tudj' a manó, mily csábításokat.
A társaság is végre széteszolt
Egymást érő bel- s külviszály miatt;
S én újra jártam széles e hazát,
Mignem keblébe vett más társaság.*

Pest 1844. szeptember

*

„A dicsőség napszámosa”

*A színészet életforma,
Szekszárd után Simontornya.
Új társulat, új közönség,
élteti a jó reménység.*

Végül Mohács következik,
'hol hajója megfeneklik.
Körülnéz, s egy új célt keres,
s meglátja azt, 'mi lényeges.

Röpke három hónap alatt,
összegyűl sok tapasztalat.
Akárhova elvetődik,
munka közben művelődik.

Ezer látvány rögzül benne,
a való lét gyöngye, szennye!
Mennyi ember, mennyi jellem,
s kifinomult női kellem!

Tarka színes magyar világ,
erények és jellemhibák
tárulkoznak, s formálódnak,
s gyorsan elraktározódnak.

Javul emberismerete,
s nő a nemzetszeretete.
Közöttük él, nyelvükön szól,
s jókedvében velük dalol.

S formálódik **Sári néni**,
aki már nem akar nőni.
S **A magyar nemes** kardja,
fogason függ, rozsdá marja.

S **A kisbéres**, 'ki szerelmes,
szerelméhez illedelmes.
S **Pató Pál úr**, aki lusta,
testét tétlenség mardossa.

Sorolhatnánk jó pár hőst,
verseinek szereplőjét.
Mindegyikük valós személy,
'kikben munkált erény, s fortély.

*

A becsvágynak megszállottja,
a dicsőség napszámosa.
Hisz magában, s reménykedik,
és sohasem télenkedik.

*

Újra úton

*Új cél lebeg Sándor előtt,
s elindul egy szép délelőtt.
A vén Nap már lágyabban néz,
fény sugara, mint csorgó méz.*

*Az út szélén nyárfa sorfal,
harcol a szélcsapásokkal,
melyek most még igen gyengék.
Készülődnek gólyák, fecskék.*

*A földeken nagy a mozgás,
folyamatban a körforgás.
A jobbágy nép betakarít,
s a természet átalakít.*

*Sándor fájlalja a térdét.
megnyújtja, majd húzza léptét.
Kocsis látja és felveszi,
s a céljáról kérdegeti.*

*„Mi járatban öcsémuram,
lónak való ez a futam?!
Messziről jött, messzire megy,
hány éves Ön? Én ötvenegy.”*

*„Az én korom hatszor három,
színművészet a világom.
Tanulmányaim folytatom,
számomra ez nagy jutalom.*

*Pozsony lesz a végállomás,
s egy emberrel találkozás.
Aki könyvárus, kiadó,
vár reám egy jó vigadó.*

*Vigadóban egy szép leány,
aranypor csillog a haján.
A nézése mámorító,
bársony hangja lágy, kábító.”*

*Útelágazáshoz értek.
A jótettet becsüljétek,
mely manapság ritka vendég,
mert divat a szívtelenség!*

*„Járjon uram szerencsével,
jusson ágra szerelmével!
Az élete legyen áldott,
s a népének felajánlott!”*

Pozsony
(1841. év ősze)

*Sopron, Pozsony gazdag város,
könyvkiadó van ott számos.
Élteti a művészetet,
pártolja a művészeket.*

*Kell a fény, a nyilvánosság,
elismertség, méltányosság.
A sportszerű mérettetés,
igazságos elrendezés.*

*Sándor kopogtat és benyit,
jó modora példa, szelíd.
Tudja, jobb az átlagosnál,
a piperkőc ficsúroknál.*

*

Lant versei

*„Verseim csokorba szedtem,
s egyből a nyomdába mentem.
Wigand kiadó nem fizet,
„nem üzlet már a versfüzet.”*

*Kiadná ha nevem lenne,
így azonban tönkremenne.
„Kössek vele egyezséget,
fizessem én a költséget!”*

*Száraz a szám, tűnik derű,
minden szürke és keserű.
Szétfoszlott a merész álmom,
folytatom a tanulmányom.*

*Tizenhét versem a lanton,
dalolva fülemben hallom.
Nincsen pénzem, se hírnevem,
s mecénási segedelmem.”*

*

*A városban nagy a lárma,
díszvendég megy fel a várba!
Habsburg érkezését jelzik.
s a talpnyalók megéljenzik.*

*Sándorunk a vigadóban,
lapos hasa dagadóban.
Nézi, méri a szép szökét,
neki adná szívét, lelkét.*

*A fogadó egy „Bimbóház”,
melyben lángol izgalmi láz.
Kereskedők üzletelnek,
papírlapon adnak-vesznek.*

*Sándor itt tölt három hetet,
és fülig a lányba szeret.
Forró szíve, mint a katlan,
ám szerelme viszonzatlan!*

*Hiszen a lány szíve foglalt,
Sándor előtt meg se szólal.
Kerüli a társaságát,
s visszavárja ’tünt babáját.*

*

Erdőszélen

*Erdő szélén puszta csárda,
Hej mért sietsz oda, sárga?
Fordulj vissza, szép paripám,
Nincs benne már kedves babám.*

*Csárda, csárda, gonosz csárda,
Sülyedj fenéig a sárba!
Befogadtad a rossz legényt,
Megölte kincsemet, szegényt!*

Pozsony, 1841. szeptember-október

*

*Kudarcként is felfoghatnánk,
s a kesergést fokozhatnánk.
Tény, hogy Sándor kiábrándult,
még a szíve is megfájdult!*

*A bánat a szívét sebzí,
lelkét acélossá edzi.
Szív és lélek észbe kapott,
s a jövőért összefogott.*

*

Újra Pápán
1841. november

*Pápa városában diák,
minden szabályt ottan áthág.
Önfejű és hajthatatlan,
s lesz majd egykor halhatatlan!*

*

*„Csillámló szerencsecsillag,
vége kínzó bajaimnak!
Vég nélküli csavargásnak,
a mardosó kínzó vágynak.*

*Itt e helyen megpihenek,
s iskolámnak esküt teszek.
Az elrendelt törvényekre,
s a követelt fegyelemre.*

*Hetedikbe felvételtem,
s első éves bölcsész lettem.
Ezt Tarcynak köszönhetem,
'ki segít az életemen.*

*A tanár úr sok-sok pluszt ad,
s érte szeretetet is kap.
Nemes eszmét táplál belém,
s tudja, látja, megértem én.*

*Velem szemben túl bizalmas,
nincsen téma, mi tilalmas.
Hegeliánus bölcselő,
nagy tudású, előkelő.*

*Áldja az ég tanár urat,
aki nekem példát mutat!
Csak tisztelet illetheti,
sokat köszönhetek neki.”*

...» A első éves bölcsész lettem.«

*

*Sándor hőszünk könnyen tanul,
egy-két tárgyat gondtalanul.
Könnyű számára a német,
melyben arat dicsőséget..*

*A magyar nyelv tápláléka,
értelmének színjátéka.
Mellyel újat teremt, s alkot,
folytatva táv, s közelharcot.*

*Ami nehéz, az a görög,
matek tudása is dőcög.
Ennél alacsony a számjegy,
s növényismeret tan sem megy!*

*Azt tanulja, ami fontos,
abból felelete pontos.
Ami pedig nem érdekli,
azt nullára értékeli.*

*Áll a tanár előtt némán,
mozdulatlan, görcsben, bénán.
Tekintete zord és merev,
szembogara sötét, kerek.*

*Szivacsot tart a kezében,
fürdik izzadság levében.
A hallgatás modern szobra,
kitehetnék Őt egy dombra.*

„Elég, mehet!” Szól a tanár.
„Olyan, mint egy makacs számár.
De tudom, hogy érzékenyebb,
fogékonyabb, értékesebb.”

Vár rá carcer - szobafogság,
dorgatórium - pénzbírság.
S kenyérmegvonás a része,
sűrűn aggódik lelkésze!

Sokak számára még talány,
hogyan jó, s rossz közt mi az arány?
Milyen lesz a bizonyítvány,
s vár reánk még nagy mutatóvány?

*

Lássuk meg a teljességet,
íme itt egy szép történet.
Hogy' születik egy színdarab,
ami ha jó, sikert arat.

Tudjuk, egy meg egy az kettő,
a matek biz' elrettentő!
S ha diákok gyököt vonnak,
megijednek, s megborzongnak.

Osztálylétszám mínusz öt fő.
„Hol vannak a távollevők?
Nem marad büntetés nélkül!”
A tanár úr arca kékül.

S megszületik az ítélet.
„Ez esetben nincs kímélet!
Egész nap be lesznek zárva,
az ablak sem lehet tárva.

Ételt, italt nem kaphatnak,
számolhatnak, olvashatnak.
A beszéd is tilos nekik!”
Vétségüket így büntetik.

Harmadnap a négy fal között,
padban ül öt sorsüldözött.
Csendben, rendben, fegyelemben,
ismeretlen félelemben.

A pedellus vigyáz rájuk,
mozdulatlan kezük, szájuk.
Idő múltán felengednek,
s az asztalon rendezgetnek.

*Sándor előtt penna, s papír,
tolla serceg, lázasan ír.
Színdarab van születőben,
boldogság ég szívredőben.*

*A pedellus megkönyörül,
s tarisznyája előkerül.
Kenyér, kolbász, jó házi íz,
s kulacsából buggyan a víz.*

*Az öt ifjú hálálkodik,
s arcuk összemosolyodik.
Nem fogda már ez a terem,
hanem pezsgő színházterem!*

*Sándor előadást rendez,
szerepet oszt, okít s kérdez.
Darab cím: „Az öt jómadár”,
színlapja a „fogda” falán.*

*„Sándor előadást rendez, ...
Darab cím: „Az öt jómadár.”*

*

Bakadeák

*Sándor szorgalmasan tanul,
könyvtár mélyén némán lapul.
Minden újra nyitott elme,
tágas ajtó a figyelme.*

*A társait mérlegeli,
s érdem szerint helyre teszi.
Nézeteket megütöztet,
értékel és különböztet.*

*„A sötétség elkerüljön,
időkútban elmerüljön!
Messze tűnjön a rossz szándék,
lételemet ne fedje árnyék!*

*A fényesség lételemem,
ragyogja be az életem!
Tárt karokkal befogadom,
s vívódunk új gondolaton!”*

*

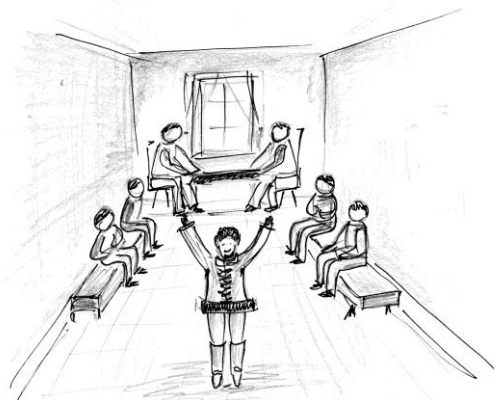
*„A bús magyar, a vén diák,
'kit éltetnek históriák,
néha furcsa és goromba,
olyan, mint egy mérges gomba.*

*Világító reménysugár,
nagy rohamú léptekkel jár.
A sipkája szembe húzva,
s orra sállal van burkolva.*

*Sok embert Ő így elriaszt,
mégis vonzza azt, 'ki igaz.”
Orlay ezt jegyzeteli,
s otlétüket ecseteli:*

*„Ő a rendelt szobatársam,
rokonom és honfitársam.
Parány lyukban élünk ketten,
talpalatnyi, csöppnyi helyen.*

*Éjszakán át beszélgetünk,
fényes jövőt tervezgetünk.
Építgetünk ábránd-várat,
'hol a szellem ki, s bejárhat.*

„Éjszakán át beszélgetünk...”

*Nagy minálunk a forgalom,
nem altat el az unalom!
Sűrűn jönnek jóbarátok,
tüzes léleklobbanások.*

*Betér hozzánk Kozma Sándor,
s Lentay, 'ki szintén Sándor!
S Ács Károly az okos legény,
tanulásban buzgó, serény.*

*Jókai Mór' mindennapos,
az alkata bámulatos.
Igen jámbor és tej-szelíd,
jó humora kedvre derít.*

*Sokat rajzol és szépen fest,
kedvenc témája a Vértes.
Sándor szívügye a színpad,
néki e hely új erőt ad.*

*Versei is kitűnőek,
fokról-fokra egyre nőnek!
Örülök a sikerének,
hódolok a szellemének.*

*Önképző kör a mindene,
'hol pezseg a lángszelleme.
Gyönyörködik képességén,
s örvend annak fejlődésén.*

*Becsvágy hajtja egyre feljebb.
„Győzzön az, 'ki legműveltebb!
S aki méltán tehetséges,
társai közt versenyképes.”*

*Ellensége máris akad,
aki védi e várfalat.
Demjén Ferenc a senior,
'ki e körben a szívmotor.*

*S kezdődnek az ütközések,
szaporák a szívverések.
Egyre több a vádaskodás,
értelmetlen marakodás.*

*Hallgatja a bírálatot,
s meghoz egy-két áldozatot.
A lényegből mit sem enged,
büszkeségtől inkább szenved.*

*Az elveihez hű marad,
s erkölcsi győzelmet arat.
Emlékkönyvből ki lett zárva,
így lett több verse is árva.*

*Sándor jól állja a sarat,
s cáfolja a nyers vádakát.
Hárítja a gáncsoskodást,
s megnyeri a csatározást.*

*Minden jegyzőkönyvbe kerül,
s az utókor így értesül
az emberi gyarlóságról,
sérelemről, vad vitákról.*

*Schillernek van nagy kultusza,
költészetének nimbusza.
Amely fennkölt, emelkedett,
égi síkra rendeltetett.*

*Ami póri, közönséges,
úri népek előtt rémes!
Fül ne hallja, szem ne lássa,
költő magát ne alázza!*

*Demjénnek is ez a mérce,
látásmódja szerves része.
„Senki ettől nem hajolhat,
tisztá szókkal hajbókolhat!”*

*Sándort léte határozza,
saját hangját kell, hogy hozza!
Tarczy ebben egyetértő,
szemléletével megértő.”*

IDEÁL ÉS VALÓ

*Dalra, dalra, néma húrok!
Lengj előmbe, ideál;
Hagyd hevülni képzeményim
Égi fényed bájínál.*

*S száll egéből ideálom,
És az ott - mely rózsaszál?
Ah a lányka ablakából
Ablakomra kandikál.*

*S ideál és szép leányka
Engemet hevítenek.
Kit tekintsek, kit daloljak?
Mondjátok meg istenek!*

*Képzetem varázsalakja!
Tűnj egedbe, tűnj tova;
Való kell a föld fiának,
S költő - nem a föld fia?*

Pápa, 1842. április

Érvelése eredményes.
„Lét és eszmény ellentétés.
Az üres ideál hamis,
délibábos légpiramis.”

Titokban ír négy költeményt,
s Bajzától kér szakvéleményt.
'Ki egy lapnál főszerkesztő,
tehetségest felemelő.

Athenaeum a lap neve,
írott szó az eledele.
Előkelő folyóirat,
amely jelzi, mi a divat.

A korszellem célirányzat,
mellyel egy név ranggá válhat.
Sándor ide bekopogott,
ajtót nyitott, s fogadtatott.”

„Titokban ír négy költeményt...”

*

A borozó

*Gondülő borocska mellett
Vígán illan életem;
Gondülő borocska mellett,
Sors, hatalmad nevetem.*

*És mit ámultok? ha mondom,
Hogy csak a bor istene,
Akit én imádok, aki
E kebelnek mindene.*

*És a bor vidám hevében
Fütyentek rád, zord világ!
Szívemet hol annyi kinnak
Skorpiói szaggaták.*

*Bor tanítja húrjaimra
Csalni nyájas éneket;
Bor tanítja elfeledni,
Csalfa lányok, titeket.*

*Egykor majd borocska mellől
A halál ha űzni jó:
Még egy korty - s nevetve dülök
Jégöledbe, temető!*

Pápa, 1842. április

Megjelent az Athenaeum folyóiratban 1842. május 22-én

„Sors, hatalmad nevetem.”

*Sándort csodálat övezi,
s egy-két tagtárs megköveti.
Elismerik tehetségét,
friss hangjának új értékét.*

*Ez a bordal forrósitó,
tüzes lélekmozgósító.
Vörös és kék árnyalatú
kissé ernyedte és savanyú.*

*Mondandója forradalmi,
a sikere diadalmi!
Hetyke dac a fojtó csenddel,
s a fennálló világrenddel.*

*Fütyent a zord, csúf világra,
felkent önkény hiénákra.
És odavágja hegyesen:
„Sors, hatalmad nevetem.”*

*

„Egy fillért sem fizet Bajza,
szégyentől nem ég az arca!
Lemondok a verselésről,
az éhező szenvedésről!

Más utakon kéne járnom,
megélhetést kell találnom!
A jövőmet meg kell leljem,
színészek közt van a helyem!”

„Más utakon kéne járnom...”

*

A főhősünk divatba jött,
befogadott lett az üzött.
Bíráló tagnak felkérlik,
tehetségét már dicsérik.

A kérést elutasítja,
s indokát lecsupaszítja.
„A kritikát nem szívlelem,
mert íztelen és szívtelen.

*Ahol a tehetség vékony,
a kritika nem jótékony!
Ahol pedig fellelhető,
alapokat megrengető.*

*A rossz művet elfelejtik,
tudat mélyén elveszejtik.
A jó írás örök marad,
s mindig dicsőséget arat!”*

*Petrovics így bölcselkedik,
térdre sosem ereszkedik.
Álláspontja határozott,
elveti a bírálatot.*

*Mégis megválasztják taggá,
kemény bírálói hanggá.
Mely tisztséget, ha teheti,
széles ívben elkerüli.*

*Tart egy rövid székfoglalót,
humorosat és csattanóst.
Közli, ilyet Ő nem szeret,
ezzel nem mozgat meg hegyet.*

*Gyűlöli a szóformákat,
cukormázás cikornyákat.
Vég nélküli mondatokat,
csöpögő nyál oldatokat.*

*Amikor megkeresztelték,
szófoszlányok megégették.
Akkor az ég zengett-dörgött,
s a beszédétől megcsömörlött.*

*

*Kolmár József a szemtanú,
verse valóságtartalmú.
Hallgassuk a véleményét,
idézzük az érvelését:*

*Kóborló fejedet meg nem hajthatta kemény sors,
Bár alakodra nyomá vas keze durva jegyét,
Bár lecsigázott test – s elkallott öltözetedben
„Pusztító erejét rád viharozta dühe.”
Ily dúlt állapotod láttán ha került a rokonszenv,
Nem csoda, s nyers modorod visszariaszta sokat.
Emberi társulatok pártokra oszolva tusáznak;
A mi diák seregünk egylete sem vala jobb.
Mint nyakas új jövevényt fitymálva fogadtak a régibb,
Képzelt érdemeik fényire büszke tagok.
Ifjúi szív parazsát ha olajjal elönti vetélyszenv:
Vágya, szerelme legott lánggyűlöletbe csap át.*

*

*Irány vissza a színpadhoz,
a teremtő ámulathoz!
Melyet alkot szintársulat,
s a közönség rajtuk mulat.*

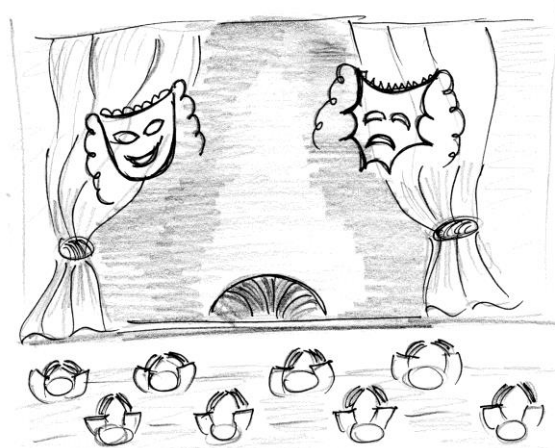
*Mulat, sír és magán nevet,
mert egy darab vékony szelet
az életből, 'mely egy dráma.
Az írónak kincsesbánya.*

*Van jó néhány tragédia,
és megannyi komédia.
S tetszés szerint színezhető,
így lesz jobban szerethető.*

*„Vannak jeles társulatok,
'hol képződnek áhítatok.
Ilyen társulat a győri,
melynek vezetője Szákffy.*

*S a jó Komáromy Samu
megfontolt, bölcs, éles hangú.
Ők tartanak előadást,
s tapssal adunk nagy biztatást.*

*Ma vendégünk a társulat,
piros-pozsgás a hangulat.
Bocsor tanár úr a gazda,
kimért minden mozdulata.*

*„Ők tartanak előadást,
s tapssal adunk nagy biztatást.”*

*Farkas Lujza is köztünk ül,
tekintete reánk vetül.
A művésznő már férjezett,
Sándor ezért feszélyezett.*

*Szemmel látni, kicsit zavart,
nyelve gyorsul, néha hadar.
Hullámszik az érverése,
s itt-ott döcög érvelése.*

*A vonzalmát felvállalja,
s az egekig magasztalja.
A „Regélő”-ben cikkezik,
áradozik, lelkendezik.”*

*(Orlay itt kissé túloz,
tényanyagot jócskán púpoz.
Am amiben nem tévedett,
Sándor szíve bíz' szenvedett.*

*A bíráló szakszerű volt,
a tisztelet jegyében szól.
A szavalást marasztalta,
mondván, „kissé elhadarta.”)*

*„Barátom volt a szemtanú,
hogy e bájos, jó illatú
művésznő is csak egy gyarló
emberi lény, 'ki halandó.*

*Meg is írja véleményét,
„Szín és való” költeményét.)*

(részlet)

*„Csók és édes szavak...
S szerelmi jelenet...
S o bűn, o förtelem...
Szerelmet.. pénz vehet!”*

*S az ifju? ... Az ifju tetszés-zaja
Fel-felzeng bájoló játékira;*

*„De ah! titkon folyó könnyűiben
Kihalt a néma, kínos szerelem.”*

Örömnep

*Újkenyér hó, Szent István nap,
az áhítat mindent áthat.
S tiszteletünk Urunk iránt,
hozzá száll a hálaimánk.*

*Az ünnep a szívünkben él,
s gyermek hittel mindig remél.
Szűz Mária fogja kezünk,
s ha Ő velünk, ki ellenünk?*

*Felkészültünk évzárásra,
tananyagból számadásra.
Sándor egy-két verssel készült,
s feladatában elmélyült.*

*Heteken át folytak próbák,
mondtak verset és szépprózát.
Kinek mi az erőssége,
az válhat majd előnyére.*

*

*Sándor amit előadott,
nem csalt elő áhítatot.
Inkább dühöt, rökönyödést,
pillanatnyi dühkitörést.*

*A többségnek nem volt szokvány,
s lett belőle egy nagy botrány.
Tótosan hangzott a Szózat,
Vörösmarty meg is róhat!*

*Mondják ez már szentségtörés,
a tagokkal kötözködés!
Minden sora élettelen,
szívnélküli, lélektelen.*

*„Ez labdacs volt és ugratás,
váját fülűnek arculesapás.
Jól sikerült ez a lecke,
tanulság volt abba rejtve.”*

*„Magyarazza Sándor hévvel,
s meggyőzően, tisztán érvel.
Álláspontját mégsem értik,
saját igazukat védik.*

*A barátom elmélete,
tényekkel van felvértezve.
Általa lett kipontozva,
versszakonként kidolgozva.*

*Ő költő és színész egyben,
fentről részesült e kegyben.
Jól tudja a mesterségét,
Isten óvja egészségét!”*

*

*A pápai önképzőkör,
tehetségekben dőzsöl.
Pályázatot is hirdettek,
s indulnak az érintettek.*

*Tekintélyes irodalmár,
olyan, mint egy képzett kalmár.
A munkákat méregeti,
s értékeit értékeli.*

*Az ünnepély mily magasztos,
s búcsúszóktól igen hangos!
Repkednek a szavazatok,
s érkeznek rá szavazatok.*

*Zsűrízve a pályamunkák,
vannak köztük jók és nullák.
Eredetiek, jelesek,
szakmailag hitelesek.*

*Akad köztük két kiváló,
a többtől különálló.
Egyik címe: „Szín és való”,
ballada, ’mely felkavaró.*

*A másiknak neve „Lehel”,
történelmi ’mely felemel.
Mind a kettő Sándorunké,
ajándéka mindnyájunké!*

*Előadja Kozma Sándor,
szava illan, mint a kámför.
A témát jól érzékeli,
s érthetően jeleníti.*

*Petrovics győz, s mindent arat!
Az örömtől keble dagad.
Diadalünnep a mai,
szaporodnak a javai.*

*Két arany lett a jutalma,
s odaveszett csöpp nyugalma.
Ölelgetik, csókolgatják,
s kézzől-kézre tovább adják.*

„Petrovics győz, s mindent arat!”

*

*Egy szatíra következik,
mely humorban bővelkedik.
Főhősünk az előadó,
a figyelem tapintható.*

*Ez a műfaj túl komikus,
ugyanakkor ironikus.
Torztükör, mely aránytalan,
groteszk, abszurd, s gátlástalan.*

*„Az ólmosbotok” a címe,
mely a tyukodi nép csínye.
Hírhedt választási eset,
mely a múlt századba vezet.*

*E jelmezes jelenetben,
átszellemült kegyelemben,
parázs izzik a szemében,
s fütykös forog két kezében.*

*Pitykés nadrág van rászabva,
s hófehér ing lobog rajta.
A közönség hahotázik,
s kézzel-lábbal hadonászik.*

*A történet tanulságos,
fordulatos, mulatságos!
Örökzöld, mert közérthető,
a főhőse szerethető.*

*Boldogsága határtalan,
tudománya hiánytalan.
És ahogy azt előadja,
nő a színészetnek rangja.*

*Eszterházy gróf is ott van,
s két tenyere összecsattan.
S hogy kedvére mulattatta,
egy arannyal jutalmazza.*

*„Tömerdek pénz három arany!”
szóal Sándor bizalmasan.
„Estélyt rendezek ma nektek,
utat nyitunk a jókedvnek!”*

*

*Soma mindezt lejegyezte,
s naplójába behelyezte.
„Sándor ruházata szerény,
ám javítunk közérzetén!*

*Polgári ruhát szereztünk,
egy úrfitól kölcsönöztünk.
Kozma ebben is segített,
s humorával felderített.*

*Mily' feltűnő a változás,
fényben csillog szemlátomás'.
Sötétzöldes a köpenye,
erősödik vonzereje.*

*Fekete mellény van rajta,
tükörképen villan arca.
Elégedett önmagával,
örömittas mosolyával.*

*Lábán a bakancs fényezett,
és benne büszkén lépeget.
Kissé öntelt a tartása,
előkelő a járása.*

*Eszünk, iszunk, danolászunk,
s ölelkezve táncot járunk!
Köztünk Ó a legszolidabb,
bolondok közt normálisabb.*

*Nem veti meg a jó italt,
s hajnaltájig vígan kitart.
Zárórakor asztalt bontunk,
s szálláshelyig csetlünk-botlunk.*

*

*Rút érzés a másnaposság,
belső szervi zaklatottság.
Szédül fejünk, ég a gyomrunk,
szárazságtól szorul torkunk.*

*„Kutyaharapást szőrivel,
koccintsunk hát Petőfivel!”
Szól Jókai, nyelve botlik,
költői név, de jól hangzik!*

*Kozma váltig esküdözik,
szőlőpárlatot nem iszik!
Ám a helyzetet megoldja,
egy kortyot még elbír gyomra.*

*A sors hozzánk igen kegyes,
rendbe tesz a korhely leves!
Amit Berta asszony főzött,
minden rontás felett győzött.”*

*

*„N. Gedi ma üzent neki,
a ruháját visszaveszi.
Barátunk ezt meg se hallja,
fejét, fülét félre csapja.*

*Este megint útra kelünk,
s a Gróf utcán végig megyünk.
Olyan Sándor, mint egy nemes,
'kinek a jelleme jeles.*

*Előttünk egy diáksapat,
kocsma irányába halad.
Somogyiak, kálvinisták,
fiatalok, moralisták.*

*Mind a ketten velük tartunk,
s férfi módra jól mulatunk.
Jó kedvünkben kurjongatunk,
diákévet búcsúztatunk.*

*Szállnak az izzadság cseppek,
s a poharak összecsendnek.
Eszeveszett már a lárma,
vastagodik a végszámla!*

*Odakint már hajnalodik,
a jókedv már lankadozik.
Mikor Gedi beront vadul,
s ordibálva minket szapul.*

*„Betyár! Hol az öltözetem?
Megtéplek, ha le nem veszed!
A végén még tönkreteszed!
Az árát majd kifizeted?*

*Szól a hangja. Dörgedelmes.
Sándor némán engedelmes.
A nézése elsötétül,
az arcizma megkeményül.*

*S indul haza átöltözni
a tegnapha visszajönni.
S amint némán vetkőzni kezd,
nem hallani semmilyen neszt.*

*A Szenvedőt látom benne,
elvágyódik sebzett lelke.
Teste fáradt és kimerült,
magányában elhidegült.*

*Minden levett úri kacat,
testéből metszett húsdarab.
Nagyot sóhajt, kábultan néz,
merev bálvány, tört szellemlény!*

*Itt a meztelen valóság,
visszaadva az adósság.
S összeszedi csúf rongyait,
öltözete darabjait.*

*S áll előttem dideregve,
mint kisfiú pityeregve.
Forró könnye vállamra hull,
s mint zivatar ontja vadul.*

*Újra rongyos, vagyontalan,
kifosztott és boldogtalan.
Véget ért egy röpké álom,
bejegyzésem ezzel zárom.”*

A vándorszínész

*Az iskolaévnek vége,
s indulnak a gólyák délre.
Nehéz ma az elválásunk,
kedves madár visszavárunk!*

*Veled száll az ifjúságunk,
csillapodik lángolásunk.
Sikerült az örömnép,
nehéz napok egyre tűnnek.*

*Nemrég volt az évadnyitó,
s máris itt a vakáció!
S mint fékevesztett paripák,
száguldozik minden diák.*

*Isten veled drága Pápa,
kifulladt a diáklárma!
Jeles fiad tovább halad,
szép emléke veled marad!*

*Tizennyolc és félesztendő,
s másfél tanév mily' jelentős!
Diáknak is vén obsitos,
a jövője bíborpiros.*

*„Megyünk Komáromba rögtön,
hajt a szabadságvágy ösztön.
Móric szülei már várnak,
szeretettel ajtót tárnak.*

*Három napig náluk lakunk,
s gazdagodik a tudatunk.
A Jókai család nemes,
egyenes és becsületes.*

*Aztán hajón le a Dunán,
s Pestre érkezünk délután.
Másnap körülnézünk Budán,
s álmélkodunk egy-két csodán.*

*Innen tovább Dunavecse,
'hol a szülőknek lakhelye.
Itt töltünk egy egész hetet,
Sándor velük sír és nevet.*

*Örömük leírhatatlan,
szeretetük olthatatlan.
Hazatért a kóbor gyermek,
délceg, mint egy ifjú herceg.*

*A szülők elszegényedtek,
megtörtek, s megkeményedtek.
A bútorzat ütött, kopott,
ruházatuk gyűrt, foltozott.*

*A ház kicsi, mely bérlemény,
túl tesz elmém képzeletén.
Kissé rogyant, nádfedeles,
az ablaka gyászkeretes.*

*Elől korcsma? Nem, mézárszék,
'hol az élet már holtárnyék.
Marha, ló és juhhús benne,
darabokban, s frissen szelve.*

*Sándort apja magasztalja,
s könyörögve marasztalja.
„Édes fiam dolgozz velem,
lesz sok pénzed, s eledeled.”*

*„Édesapám ismer engem,
e munkára vézna testem.
Másra vagyok elrendelve,
az Úr által megtervezve.*

*Miben tudok, megsegítem,
minden álmát teljesítem.
Hadd szárnyaljak vágyam szerint,
mint egykoron ős eleink!”*

*Orlay a legjobb barát,
jegyzetelte minden szavát.
Minden szavát, minden tettét,
gondolatát, vágyát, tervét.*

*„Sándor végül nevét adja,
s örül anyja, s édesapja!
Marha Szék Árendás lesz Ő,
s így lesz névleg munkaerő.*

*Hét nap telt el, s útra kelünk,
s nagy dereglyén Pestre megyünk,
megpakolva minden jóval,
sült hússal és lágy cipóval.*

*Útközben a parton hálunk,
jókedvünkben táncot járunk.
Van köztünk egy szép parasztlány,
s ének zendül az ajakán.*

*Ez a nóta, de ismerős,
a hangzása is tetszetős!
Sándor verse zenésítve,
a lány által ízesítve.*

*E leányzó jó tanítvány,
éneklése tanúsítvány.
Boldog tanár, s tanítványa,
s nyílik ajkuk csók-virága.”*

*

*„Csillagfényes őszi este,
megérkezünk újra Pestre.
Éjszakára megpihenünk,
s másnap reggel tovább megyünk.*

*Sándor közli, vásárolna,
bolt előtt áll báméskodva.
Gondol egyet, s máris benyit,
később kilép, a mindenit!*

*Egy sötétzöld frakkot visel,
s érdeklődve engem figyel.
Feltűnően sárga gombos,
a kalapja fehér, tornyos.*

*Olyan fess, mint egy gavallér!
Oda mindkét aranytallér?
Érdeklődöm kíváncsian,
ártatlanul, barátian.*

*Ő csak nevet, villog foga,
bal felől a kis agyara.
E furcsaság nála védjegy,
olyan, mint másnál a kézjegy.*

*Rossz szekéren zötykölődünk,
s pár nap múltán megérkezünk.
Szülőfalum Mezőberény,
kissé poros, álmos, szerény.*

*E falu már többször pusztult,
s mindannyiszor meg is újult.
Hiszen e föld bőven termő,
tarka rét van, s kerek erdő.”*

*

Mezőberény

*Harruckern János György báró,
királyához közelálló.
Hűségéért kap jutalmat,
a békési uradalmat.*

*Ezerhétszázhuszonhárom,
porfelhő száll láthatáron.
Társzekerek zötykölődnek,
Fölvidékről tótok jönnek.*

*Két év múlva németföldről,
elszakítva anyarögtől
érkeznek új honfoglalók,
munkáskezek, tollforgatók.*

*Népessége kisszámú,
evangélikus vallású.
S megjelennek jó magyarok,
anyaföldön hontalanok.*

*Ők a visszatelepültek,
test-lélekben sebesültek.
Református vallásúak,
csendesek és nagyszájúak.*

*Mindannyian keresztények,
Istenfélők és serények.
Szentháromság, hármas egység,
példát mutat e szép helység.*

*Száz év múlva sokasodva,
jószágokkal gyarapodva,
gazdag lesz az uradalom,
s általa a birodalom.*

*

*„Sándor jól érzi itt magát,
anyám lesi minden szavát.
Hisz' rokonunk szegről-végről,
anyja által Felvidékről.*

*Járunk úszni és horgászni,
s a színjátszást hűn szolgálni.
A szereplés a mindene,
attól fényes tekintete.*

*Egy orvos is segít nekünk,
barátságával csak nyerünk.
Szavalunk és felolvasunk,
szerepeken osztozkodunk.*

*Reggel mikor a Nap feljött,
Demény társasága megjött.
Egész éjjel utazhattak,
holdfényénél tájékoztak.*

*Ez a színtársulat rangos,
ténykedésük igen hasznos.
Vezetője igényesebb,
választékuk értékesebb.*

*Szépen kérnek, „játszunk velük”!
Rugalmasság a módszerük.
Mindent át és megbeszélnek,
szólnak jót és ellenérvet.*

*Peleskei nótárius,
színdarab, mely szatirikus.
Sándor Baczur Gazsi benne,
s percről-percre jobb a kedve.*

*Én Zajtait alakítom,
önmagamat így vidítom.
Siker lóg a levegőben,
most van a Nap lemenőben.*

*Barátommal van egy tervünk,
mely régóta érik bennünk.
Könyvet adnánk ki közösen,
mindkettőnknek előnyösen.*

*Verseket és beszélyeket,
közérdekűt, személyeset.
Ám ez is csak ábránd marad,
hiszen nincs egy árva vasam!”*

*

*A főhősünk folyton alkot,
a szavaknak így ad rangot.
Leltárt készít és összegez,
emlékmorzsát is följegyez.*

*Fiatal és már csodalény,
körül lengi lágy égi fény.
Előtte az életpálya,
amely rendelt végzetdráma.*

*Vígjáték és tragédia,
röghöz kötött matéria.
Csillagokig érő szellem,
villan kebelben és versben.*

*Érett hazaszeretete,
fejlett emberismerete.
Érzékeny a szépre, jóra,
turulmadár úti sólyma.*

*Magyar szíve, magyar lelke,
röpköd, mint egy parti fecske.
Szabadság a vágya, s álma,
ám megkötve mindkét szárnya.*

*

Az eredeti dagerrotípia

[Egressy Gábor](#)(?): [Petőfi Sándor portréja](#) (dagerrotípia, 1844 vagy 1845) [Escher Károly](#) fotográfus kémiai úton regenerált és az eredeti dagerrotípiához képest oldalfordított (véelhetően a valós helyzetbe került) reprodukciója.

Hazámban

*Arany kalással ékes rózaság,
Melynek föltette lenge délibáb
Ényelgve űz tündér játékokat,
Ismersz-e még? oh ismerd meg fiad!*

*Rég volt, igaz, midőn e jegenyék
Árnyékain utószor pihének,
Fejem föltött míg Őszi légen át
Vándor darúid V² botlájje szállt;*

*Midőn az Ősi háznak küszöbén
A búcsu tördelt hangját rebogém;
S a jó anyának áldó végszavát
A szelők már régen széthordozák.*

*Azóta hosszú évsor született,
És hosszú évsor veszte életet,
S a változó szerencse szekerén
A nagyvilágot összejártam én.*

*A nagyvilág az életiskola;
Verítékemből ott sok esélye,
Mert oly göröngyös, oly kemény az út,
Az ember annyi sivatagra jut.*

*Ézt én tudom - mikép nem tudja más -
Kit ürömmével a tapasztalás
Sötét pohárból annyiszor kínált,
Hogy ittam volna inkább a halált!*

*De most a bút, a hosszú kínokat,
Melyekből szívem oly gyakran dagadt,
És minden szenvedés emléketét
Egy szent ércöm kénylájje mossa szét:*

*Mert ahél enyhe bélszöm lágy élén
Az anyatejnek mézét ízlelém:
Vidám napod mosolyg ismét reám,
Fűl gyermekedre, édes szép hazám!*

Dunavecse, 1842. október

Perőp Sándor

*A „Hazámban” verse teljes,
hűségétől kedves, lelkes.
Átítatja lehelete,
s áthatja a szeretete.*

*

*Ím' e szép név megszületett,
s minden versét ezzel jegyzett.
Magyar költő, magyar névvel,
szemben árral, zúgó széllel.*

*

Forrás: Fekete Sándor Petőfi Sándor életrajza I.

Illusztráció:

Barabás Miklós

Orlay Petrik Soma

Béres Ildikó

Technikai munkák: Szabó Sándor

*Klári
1958-2019*

*Hálás köszönet életpáromnak,
aki huszonnégy éven keresztül jóban-rosszban mellettem állt.*